

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ
ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ

Кафедра: фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

на тему: «*Вплив митних платежів на формування Державного бюджету України (на матеріалах Хмельницької митниці)*»

Виконала: студентка магістратури за спеціальністю

072 Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Вовк А.В.

(прізвище та ініціали)

Керівник: к.е.н., доцент Гуцул І.А.

(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент: Трепалюк І.І.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Вовк А.В. Вплив митних платежів на формування Державного бюджету України (на матеріалах Хмельницької митниці). Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Магістерська робота на здобуття освітнього ступеня магістра за спеціальністю 072 Фінанси, банківська справа та страхування. – Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, Хмельницький, 2026. – 73 с.

У магістерській роботі досліджено вплив митних платежів на формування Державного бюджету України та оцінено їх роль у забезпеченні фінансової стабільності держави. Особливу увагу приділено аналізу діяльності Хмельницької митниці, зокрема механізмам адміністрування митних платежів, динаміці надходжень та ефективності використання бюджетних ресурсів у сучасних економічних та нормативних умовах.

Розглянуто теоретичні основи митних платежів, економічну сутність і функції, а також методи та принципи їхнього адміністрування. Проаналізовано структуру та динаміку надходжень митних платежів Хмельницької митниці, оцінено їхній внесок у дохідну частину державного бюджету та визначено основні проблеми, що перешкоджають повноті і своєчасності бюджетних надходжень.

На основі проведеного аналізу обґрунтовано напрями удосконалення адміністрування митних платежів, включаючи оптимізацію процедур, застосування інформаційно-аналітичних і цифрових інструментів, а також підвищення ефективності формування доходів державного бюджету. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню результативності митного адміністрування та зміцненню фінансової стабільності держави.

Ключові слова: митні платежі, державний бюджет, адміністрування, Хмельницька митниця, ефективність надходжень, бюджетне планування.

1. SUMMARY

Vovk A.V. **The impact of customs payments on the formation of the state budget of Ukraine (based on the materials of Khmelnytskyi Customs).** Qualification scientific work in manuscript form. Master's thesis for obtaining the educational degree of Master in the specialty 072 Finance, Banking, and Insurance. – Khmelnytskyi University of Management and Law named after Leonid Yuzkov, Khmelnytskyi, 2026. – 73 p.

The master's thesis investigates the impact of customs payments on the formation of the state budget of Ukraine and assesses their role in ensuring the country's financial stability. Particular attention is given to the analysis of the activities of the Khmelnytskyi Customs, including the mechanisms of customs payment administration, the dynamics of revenue collection, and the efficiency of budgetary resource utilization under current economic and regulatory conditions.

The theoretical foundations of customs payments, their economic essence and functions, as well as methods and principles of administration, are examined. The structure and dynamics of customs payments collected by Khmelnytskyi Customs are analyzed, their contribution to the revenue side of the state budget is assessed, and the main problems that hinder the completeness and timeliness of budget revenues are identified.

Based on the conducted analysis, directions for improving the administration of customs payments are substantiated, including the optimization of procedures, the implementation of information-analytical and digital tools, and the enhancement of efficiency in state budget revenue formation. The practical implementation of the proposed measures is expected to improve the effectiveness of customs administration and strengthen the financial stability of the state.

Keywords: customs payments, state budget, administration, Khmelnytskyi Customs, revenue efficiency, budget planning.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ.....	5
ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ НАДХОДЖЕНЬ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	10
1.1. Поняття, економічна сутність та функції митних платежів у системі державного бюджету.....	10
1.2. Методи, інструменти та принципи адміністрування митних платежів.....	21
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ НАДХОДЖЕНЬ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	28
2.1. Динаміка та структура надходжень митних платежів Хмельницької митниці.....	28
2.2. Оцінка впливу митних платежів у формуванні дохідної частини державного бюджету.....	35
РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗБІЛЬШЕННЯ НАДХОДЖЕНЬ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ЇХ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ.....	45
3.1. Шляхи підвищення адміністрування митних платежів.....	45
3.2. Прогнозування впливу митних платежів на формування державного бюджету.....	50
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	69

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

ВРУ – Верховна Рада України;

ДБ – Державний бюджет України;

ДМСУ – Державна митна служба України;

ЗЕД – зовнішньоекономічна діяльність;

МКУ – Митний кодекс України;

ПДВ – податок на додану вартість;

ПП – пункт пропуску;

мито – обов’язковий митний платіж, що справляється при переміщенні товарів через митний кордон України;

митні платежі – сукупність податків і зборів, що справляються митними органами відповідно до законодавства України;

Хмельницька митниця – територіальний орган Державної митної служби України;

МСБ – малі та середні підприємства;

КПК – кодекси податкові та фінансові нормативи;

SWOT – аналіз сильних і слабких сторін, можливостей і загроз;

Ризик-орієнтований контроль – метод контролю, що передбачає пріоритизацію перевірок на основі рівня ризику недонадходжень;

Фінансові потоки – сукупність грошових надходжень та платежів, що відображають економічну діяльність митниці;

Бюджетні надходження – доходи державного бюджету, формовані з податків, зборів та митних платежів.

ВСТУП

Актуальність теми. Митні платежі є одним із базових інструментів фіскального наповнення Державного бюджету України та виконують системоутворюючу функцію в механізмі бюджетного перерозподілу фінансових ресурсів. Їх частка у доходах бюджету формується переважно за рахунок податку на додану вартість з імпортних операцій, мита та акцизного податку, що зумовлює залежність бюджетних надходжень від ефективності митного адміністрування та стану зовнішньоекономічної діяльності.

Запровадження воєнного стану в Україні суттєво вплинуло на обсяги та структуру митних надходжень. Зміна товарних потоків, запровадження пільгових режимів оподаткування, обмеження експорту окремих товарів, зниження платоспроможності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та зростання ризиків недоотримання бюджетних доходів актуалізували проблему забезпечення повноти та своєчасності сплати митних платежів. За таких умов митні органи відіграють ключову роль у підтриманні дохідної частини державного бюджету та мінімізації фіскальних втрат.

Адміністрування митних платежів охоплює сукупність організаційних, правових та інформаційно-аналітичних процедур, спрямованих на визначення бази оподаткування, правильність нарахування сум платежів, контроль за їх сплатою та застосування заходів відповідальності у разі порушення митного законодавства. Недостатня ефективність окремих елементів цього механізму призводить до втрат бюджетних ресурсів, що є критичним в умовах підвищених видатків держави.

Особливого значення набуває аналіз регіонального рівня митного адміністрування, оскільки саме на цьому рівні відбувається безпосередня реалізація фіскальної функції митних платежів. Хмельницька митниця забезпечує справляння митних платежів з урахуванням специфіки товарної структури імпорту та експорту регіону, що дає можливість оцінити практичні аспекти формування бюджетних надходжень і виявити проблеми, пов'язані з

митною вартістю, класифікацією товарів та контролем за дотриманням митного законодавства.

Питання митних платежів і бюджетного наповнення досліджувалися у працях Т. Бороденка [2; 3], А. Войцещука [9], С. Герчаківського [10], В. Горина [11], О. Гребельника [12], І. Гуцул [13-17], В. Дем'янишина [11], О. Кириленко [11], А. Крисоватого [11], І. Кекіша [17], Н. Мережко [50], П. Пашка [50], М. Палінчака [58], В. Синчака [53-55], В. Титора [17], В. Ченцова [50] та інших науковців. Водночас недостатньо висвітленими залишаються питання впливу воєнного стану на регіональні обсяги митних надходжень та ефективність адміністрування митних платежів, що зумовлює доцільність проведення поглибленого прикладного дослідження.

Метою магістерської роботи є оцінка впливу митних платежів на формування дохідної частини Державного бюджету України та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності їх адміністрування на прикладі Хмельницької митниці.

Для досягнення поставленої мети у роботі передбачено розв'язання таких завдань:

- розкрити економічну сутність та фіскальне призначення митних платежів;
- визначити методи, інструменти та принципи їх адміністрування;
- проаналізувати динаміку та структуру митних надходжень до державного бюджету на прикладі Хмельницької митниці;
- оцінити роль митних платежів у формуванні дохідної частини бюджету в умовах воєнного стану;
- обґрунтувати шляхи підвищення ефективності адміністрування митних платежів;
- розробити прогнозування впливу митних платежів на формування доходів державного бюджету України.

Об'єктом дослідження є система надходжень митних платежів до Державного бюджету України та механізми їх адміністрування.

Предметом дослідження є сукупність митних платежів, порядок їх адміністрування та вплив на обсяги бюджетних надходжень на прикладі діяльності Хмельницької митниці.

Методи дослідження. У магістерській роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, що дали змогу комплексно проаналізувати митні платежі та процес їх адміністрування. Методи аналізу і синтезу застосовано для розкриття економічної сутності та функцій митних платежів, системний і структурно-функціональний методи для дослідження їх ролі у формуванні доходів державного бюджету. Економіко-статистичні та порівняльні методи використано для аналізу динаміки і структури надходжень митних платежів Хмельницької митниці, а табличні й графічні методи для узагальнення та наочного подання результатів дослідження.

Практична значущість результатів магістерської роботи полягає у можливості їх використання у діяльності органів Державної митної служби України для підвищення ефективності адміністрування митних платежів та забезпечення стабільності надходжень до державного бюджету. Сформульовані у дослідженні висновки можуть бути використані при удосконаленні процедур контролю за правильністю визначення митної вартості, класифікації товарів та повнотою нарахування митних платежів, а також у процесі аналізу фіскальної результативності митної діяльності на регіональному рівні.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати магістерської роботи апробовано у вигляді наукових доповідей і публікацій у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій, зокрема:

1. Цифровізація митного контролю як інструмент підвищення прозорості та ефективності надходження митних платежів. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансово управлінські інновації як драйвер сталого розвитку в умовах сучасних викликів». Частина II (м. Хмельницький, 7 листопада 2025 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. С. 22–25.

2. Фіскальне значення митних платежів у системі доходів державного бюджету України. Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції містять тези доповідей, повідомлень і виступів її учасників, де викладено наукові результати аналітичного осмислення сутності сучасних проблем модернізації соціально-економічного, гуманітарного, освітнього, наукового простору та перспектив розвитку України. С. 524–529.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, методи дослідження, практичну значущість та апробацію результатів. У першому розділі розкрито теоретико-методичні засади адміністрування митних платежів, їх економічну сутність, функції та принципи організації. У другому розділі здійснено аналіз стану митних платежів та оцінено їх вплив на формування доходної частини державного бюджету України на прикладі Хмельницької митниці. Третій розділ присвячено виявленню проблем адміністрування митних платежів та обґрунтуванню напрямів підвищення ефективності їх справляння і формування бюджетних надходжень. Робота містить 73 сторінки, 6 таблиць, 9 рисунків і 3 додатки.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ НАДХОДЖЕНЬ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ТА ЇХ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

1.1. Поняття, економічна сутність та функції митних платежів у системі державного бюджету

Митні платежі є одним із ключових елементів фінансової системи держави та виконують важливу роль у формуванні дохідної частини бюджету. Вони визначаються як обов'язкові грошові збори, що справляються з товарів і транспортних засобів при їх переміщенні через митний кордон, і регламентуються національним та міжнародним законодавством. Економічна сутність митних платежів полягає у поєднанні фіскальної функції, що забезпечує поповнення державного бюджету, та регуляторної функції, спрямованої на вплив на зовнішньоекономічну діяльність, розвиток окремих галузей економіки та стимулювання конкурентоспроможності національного виробництва.

Відповідно до пункту 1 статті 2 Бюджетного кодексу України, під поняттям «бюджет» розуміють документально затверджений план формування та використання фінансових ресурсів, що акумулюються для виконання завдань і функцій органів державної влади [5].

В умовах унітарної держави, якою є Україна, бюджетна система включає Державний бюджет та місцеві бюджети. Зосереджуючи увагу на Державному бюджеті, слід зазначити його ключову роль у забезпеченні фінансового регулювання, бюджетного планування та підтримки діяльності суб'єктів господарювання і домогосподарств. Це обумовлено тим, що основна частина коштів зведеного бюджету акумулюється саме в державному бюджеті, що вимагає належного контролю за їх розподілом, перерозподілом та ефективним використанням відповідно до європейських стандартів фінансового менеджменту.

До складу бюджету входять статті доходів та видатків, а також механізми кредитування і фінансування, які здійснюються через загальний та спеціальний фонди. Згідно зі статтею 9 Бюджетного кодексу України, доходи бюджету класифікуються як податкові та неподаткові надходження, доходи від операцій з капіталом та трансферти [5]. Значну частку доходів становлять податкові надходження, що включають як загальнодержавні, так і місцеві податки та збори, зокрема митні платежі.

Основним нормативним актом, який регулює питання справляння митних платежів, є Митний кодекс України [43]. Хоча законодавство не містить прямого визначення терміну «митні платежі», у кодексі наведено їхній перелік, до якого входять:

- мито;
- акцизний податок на ввезені на митну територію України підакцизні товари (продукцію);
- податок на додану вартість з ввезених товарів (продукції).

Аналіз податкового законодавства України дозволяє чітко визначити правові форми платежів, що безпосередньо пов'язані з митними надходженнями. Відповідно до статті 6 Податкового кодексу України, податок розглядається як обов'язковий, безумовний платіж до відповідного бюджету або на єдиний рахунок, який стягується з платників податку відповідно до встановлених норм і правил [51]. Така правова природа податку забезпечує гарантоване формування доходної частини бюджету та виконує фіскальну функцію, яка є ключовою для стабільності фінансової системи держави.

Відповідно до Податкового кодексу України, митні платежі розглядаються як податки, що справляються під час або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України, контроль за правильністю їх справляння покладається на уповноважені контролюючі органи [51].

Водночас законодавство виділяє збір (плату, внесок) як окрему категорію обов'язкових платежів. Він справляється за умови, що платник отримує спеціальні переваги або вигоди, пов'язані з діями державних органів, органів

місцевого самоврядування чи інших уповноважених суб'єктів. Це можуть бути юридично значимі дії, що спрямовані на оформлення прав, надання послуг або створення умов для здійснення господарської діяльності. У контексті митної сфери збори можуть включати платежі за видачу сертифікатів, ліцензій чи інших документів, необхідних для переміщення товарів через митний кордон. Така класифікація дозволяє окремо розглядати платежі, що виконують чисто фіскальну функцію, і ті, що поєднують фіскальну та сервісну роль, що особливо важливо для ефективного адміністрування митних платежів та прогнозування доходів державного бюджету.

Таким чином, законодавча база формує чітке уявлення про склад митних платежів та механізми їх справляння, що є основою для організації ефективного адміністрування та забезпечення доходів державного бюджету.

В економічній літературі митні платежі, що формують основу митних доходів держави, визначають як сукупність грошових надходжень, що утворюються в результаті справляння або стягнення відповідних зборів, а також включають виручку від реалізації конфіскованих предметів контрабанди, а також від грошових стягнень у вигляді пені та штрафів.

Сучасні дослідження підтверджують, що митні платежі виконують ключову фіскальну функцію в економіці держави, забезпечуючи надходження до державного бюджету, формуючи фінансову основу для реалізації бюджетної політики, що підтверджується відповідними науковими та нормативними підходами (Додаток А).

Так, К. Сочка та М. Палінчак визначають митні платежі як фіскальний інструмент держави, який дозволяє акумулювати кошти для фінансування соціально-економічних програм та регулювання зовнішньоекономічних процесів [58, с. 65–72]. Аналогічно, А. Соцький підкреслює роль митних платежів як джерела формування дохідної частини державного бюджету України, що забезпечує стабільність бюджетних надходжень та сприяє фінансовій стійкості держави [57, с. 210–213].

В. Синчак розглядає митні податки як елементи податкової системи України, акцентуючи увагу на їх структурі та механізмах адміністрування, що забезпечує ефективність фіскальної функції [55, с. 9–10]. Водночас І. Гуцул, В. Титор та І. Кекіш зазначають, що сучасна практика адміністрування митних платежів потребує впровадження інноваційних підходів та інформаційних технологій для підвищення прозорості, своєчасності та точності надходжень [17].

Особливо під час дії воєнного стану в Україні, митні платежі набувають особливої значущості як джерело формування доходної частини державного бюджету. Так, І. Легкоступ, Н. Саїнчук та М. Соколюк підкреслюють, що митні платежі виконують ключову роль у забезпеченні стабільності бюджетних надходжень, спрямованих на підтримку економічної безпеки держави та реалізацію фінансових функцій держави в умовах кризових викликів [38]. Так само А. Майстер та А. Таптунова відзначають, що ефективне адміністрування митних платежів у воєнний період стає критично важливим для забезпечення своєчасного поповнення державного бюджету та підтримки соціально-економічних програм [39, с. 342–348].

Таким чином, сучасні наукові позиції консолідують розуміння митних платежів як комплексного економічного інструменту, що поєднує функції фіскального регулювання, контролю та стимулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Виходячи з визначених складових поняття «митні платежі», доцільно розглянути кожну з них окремо. Мито визначається як загальнодержавний податок, регламентований положеннями Податкового [51] та Митного кодексів України [43], який обчислюється і сплачується відповідно до норм національного законодавства та міжнародних договорів, ратифікація яких Верховною Радою України надана як обов'язкова. Мито виконує не лише фіскальну функцію, забезпечуючи надходження до державного бюджету, а й регуляторну, впливаючи на структуру зовнішньоекономічної діяльності, рівень конкуренції та захист внутрішнього ринку.

Для систематизації інструментів митного регулювання та розкриття фіскальної і регуляторної ролі мита доцільним є його класифікаційний поділ. Різні види мита застосовуються залежно від напрямку переміщення товарів через митний кордон, мети державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а також умов міжнародної торгівлі. Така диференціація дає змогу гнучко впливати на обсяги імпорту та експорту, захищати національних виробників, забезпечувати виконання міжнародних зобов'язань України та формувати стабільні надходження до державного бюджету. Узагальнену характеристику видів мита, що використовуються у вітчизняній митній практиці, показано на рис. 1.1.

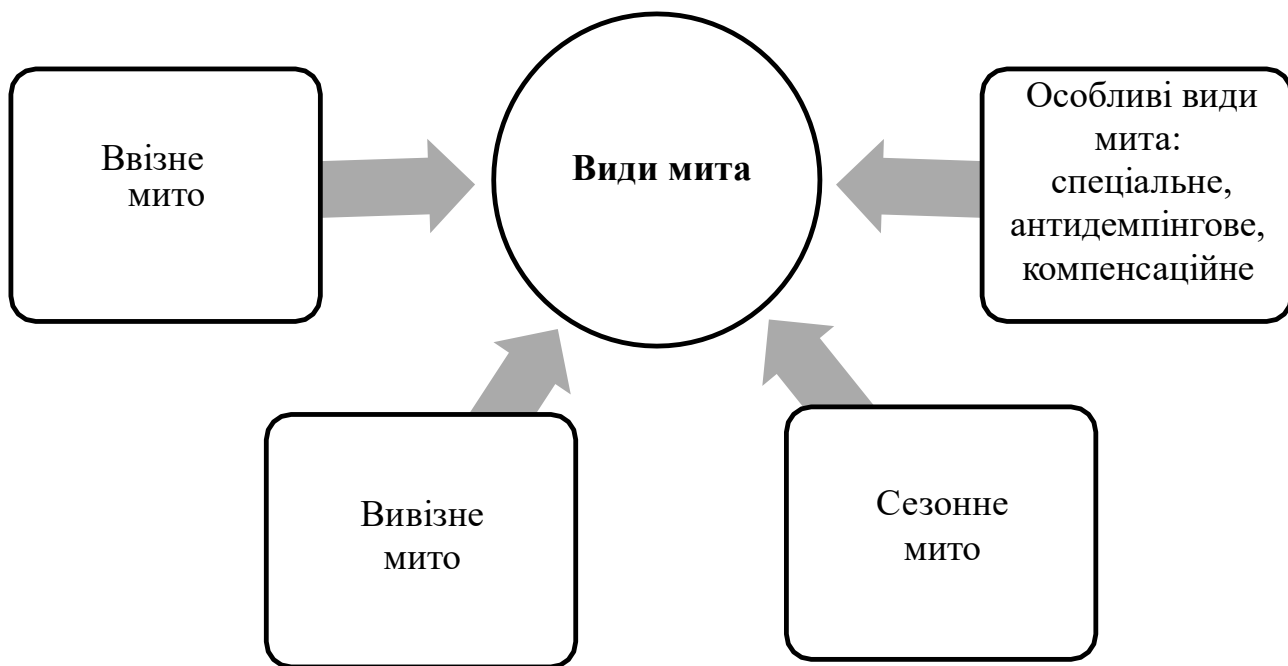

Рисунок 1.1 – Класифікація видів мита, що застосовуються в Україні

*Примітка. Побудовано на основі джерела [43]

Згідно із даними рис. 1.1, у митній практиці України застосовується вичерпний перелік видів мита, визначений митним законодавством, що унеможливорює використання будь-яких інших форм митного оподаткування. До них належать ввізне, вивізне та сезонне мито, а також особливі види мита, які включають спеціальне, антидемпінгове та компенсаційне. Ввізне мито справляється з товарів, що переміщуються на митну територію України, і є одним

із ключових джерел формування доходів державного бюджету, при цьому встановлення та коригування його ставок здійснюється виключно на законодавчому рівні. Вивізне мито застосовується до окремих товарів українського походження, що експортуються за межі митної території, тоді як сезонне мито має тимчасовий характер і використовується як інструмент оперативного регулювання зовнішньоторговельних потоків у межах визначеного законодавством строку.

Особливі види мита мають чітко виражену захисну спрямованість і запроваджуються у випадках, коли імпорт товарів завдає або може завдати шкоди національному товаровиробнику чи економічним інтересам держави. Спеціальне мито застосовується для нейтралізації негативних наслідків різкого зростання імпорту або як реакція на дискримінаційні та недружні дії з боку інших держав. Антидемпінгове та компенсаційне мито вводяться у разі виявлення демпінгового або субсидованого імпорту відповідно до рішень Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі та положень спеціальних законів України [43].

У період воєнного стану в Україні держава застосовує додаткові оперативні механізми митного регулювання для підтримки фінансової та економічної стабільності. Зокрема, запроваджуються тимчасові додаткові імпорتنі збори або підвищені ставки мит на певні групи товарів. Це дозволяє збільшити надходження до державного бюджету, знизити ризики дефіциту стратегічно важливих ресурсів та захистити внутрішнього товаровиробника в умовах обмеженого постачання. Такі заходи інтегруються у діючу систему митних платежів, не змінюючи її базову структуру, проте забезпечують підвищену фінансову мобільність держави у кризових умовах.

Платниками мита відповідно до положень Митного кодексу України [43] визнаються суб'єкти, на яких покладається обов'язок зі сплати митних платежів у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України або порушенням умов митних режимів. До них належать особи, які здійснюють ввезення чи вивезення товарів, отримувачі міжнародних поштових та експрес-відправлень, суб'єкти, відповідальні за дотримання умов митних режимів із наданням пільг, а

також особи, що використовують товари з умовним звільненням від оподаткування не за цільовим призначенням чи передають такі товари у користування, володіння або розпорядження до завершення встановленого строку. Окрему категорію платників становлять особи, які реалізують товари або транспортні засоби комерційного призначення у випадках, передбачених митним законодавством.

Об'єктами оподаткування митом є товари та транспортні засоби, що переміщуються через митний кордон України, за умови перевищення встановлених вартісних або кількісних критеріїв, а також товари, які підлягають оподаткуванню відповідно до спеціальних режимів, зокрема міжнародних поштових та експрес-відправлень і переміщення громадянами. Крім того, об'єктом оподаткування визнаються товари і транспортні засоби, що реалізуються митними органами у порядку, визначеному Митним кодексом України.

З метою визначення розміру податкових зобов'язань у сфері митного оподаткування в Україні застосовуються різні види ставок мита. Адвалерні ставки встановлюються у відсотковому співвідношенні до митної вартості товару, специфічні ставки визначаються у фіксованому грошовому розмірі на одиницю оподаткування, тоді як комбіновані ставки поєднують елементи обох підходів. Використання різних видів ставок дає змогу гнучко враховувати цінкові характеристики товарів та особливості зовнішньоекономічних операцій, забезпечуючи стабільність і передбачуваність надходжень мита до державного бюджету [43].

У структурі митних платежів, крім мита, важливе фіскальне значення мають акцизний податок та податок на додану вартість, що справляються при ввезенні товарів на митну територію України. Їх нарахування здійснюється митними органами під час митного оформлення, а контроль за правильністю визначення податкових зобов'язань покладається на органи митної служби.

Податок на додану вартість є одним із ключових митних платежів, що формують дохідну частину Державного бюджету України при імпорті товарів.

Він справляється під час переміщення товарів через митний кордон і має диференційовані ставки залежно від категорії товарів та їх соціально-економічного значення. Встановлення ставок ПДВ регулюється Податковим кодексом України [51] та узгоджується з положеннями Митного кодексу [43], що дозволяє забезпечити як фіскальну функцію держави, так і стимулювати певні напрямки економічної діяльності. Диференціація ставок ПДВ при імпорті забезпечує баланс між наповненням бюджету та соціальною доступністю товарів, зокрема медичних виробів, ліків та продукції сільського господарства (табл. 1.1).

Таблиця 1.1. Ставки податку на додану вартість (ПДВ) на імпорт товарів в Україні

Ставка ПДВ	Об'єкт оподаткування при імпорті	Коментар
20 %	Базова ставка на імпорт товарів	Загальна ставка ПДВ, що застосовується до більшості ввезених товарів і послуг, включно з ввезенням на митну територію України
14 %	Ввезення окремих сільськогосподарських товарів	Знижена ставка застосовується до певних груп сільгосппродукції згідно з УКТЗЕД
7 %	Ввезення лікарських засобів, медичних виробів та деяких інших товарів	Спеціальна ставка ПДВ для певних категорій товарів, що мають соціальний або медичний характер
0 %	Експортовані товари (не безпосередньо імпорт, але частина системи ПДВ)	Нульова ставка застосовується переважно до операцій експорту; щодо імпорту вона не застосовується, але включена до класифікації ставок ПДВ

*Примітка. Побудовано на основі джерела [51]

Згідно із табл. 1.1. податок на додану вартість (ПДВ) як складова митних платежів при імпорті товарів має кілька диференційованих ставок, що визначаються Податковим кодексом України та міжнародними угодами. Базова ставка ПДВ у розмірі 20 % застосовується до більшості ввезених товарів і є основним джерелом надходжень до державного бюджету при імпорті. Знижена ставка 14 % поширюється на окремі групи сільськогосподарської продукції, що мають особливе економічне значення, та передбачена для стимулювання

відповідних секторів аграрної галузі. Спеціальна ставка 7% застосовується до ввезення лікарських засобів, медичних виробів та інших визначених законодавством товарів, що має на меті зменшення фіскального навантаження на соціально значимі товари та послуги. Нульова ставка ПДВ у загальній класифікації ставок стосується переважно операцій експорту, але включається до системи податкового регулювання як юридично визначений елемент податкової шкали [51].

Акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів є непрямим податком, який встановлюється на окремі групи продукції з високою рентабельністю або підвищеним соціальним та екологічним ризиком. До таких товарів, зокрема, належать алкогольні напої, тютюнові вироби, паливо, транспортні засоби та електрична енергія. Фіскальне призначення акцизного податку поєднується з регулятивною функцією, оскільки його застосування спрямоване не лише на наповнення державного бюджету, а й на обмеження споживання окремих видів товарів та вплив на структуру імпорту [51].

На відміну від податку на додану вартість, акцизний податок стягується виключно з товарів, тоді як ПДВ охоплює не лише товари, а й надані послуги. Об'єктом оподаткування акцизом є повна вартість продукції, у той час як при нарахуванні ПДВ враховуються також інші податки та мита, що включаються у фінальну ціну товару. Для кожної категорії продукції передбачена фіксована специфічна ставка акцизного податку на одиницю товару, тоді як ПДВ розраховується як відсоток від вартості і може стягуватися на кількох етапах руху товару. Таким чином, акциз сплачується одноразово за кожну одиницю продукції, а ПДВ нараховується та сплачується послідовно на всіх етапах її реалізації.

Особливе значення акцизного податку набуває в умовах воєнного стану, коли державні органи змушені швидко адаптувати фіскальні механізми до зміни економічних і соціальних пріоритетів. Використання акцизного податку у цей період дозволяє підтримувати стабільність державного бюджету, регулювати обіг стратегічно важливих товарів, обмежувати імпорт некритичних продуктів і, водночас, стимулювати внутрішнє виробництво. Крім того, ефективно

адміністрування акцизних надходжень сприяє зменшенню ризику ухилення від сплати податку, підвищенню контролю за обігом підакцизних товарів та забезпеченню прозорості фінансових потоків у складних економічних умовах.

Митні платежі виконують важливу багатофункціональну роль у системі Державного бюджету України, поєднуючи фіскальні, регулятивні та стимулюючі елементи бюджетної політики. Їх надходження формують значну частку доходів загального фонду Державного бюджету та забезпечують стабільність бюджетного процесу, особливо в умовах обмеженості внутрішніх джерел податкових надходжень. Через механізм митного оподаткування держава акумулює фінансові ресурси, необхідні для виконання загальнодержавних функцій, фінансування соціальних програм, оборонних потреб та підтримки економічної стійкості.

Поряд із фіскальним призначенням митні платежі виконують регулятивну функцію, впливаючи на обсяги, структуру та напрями зовнішньоекономічної діяльності. Зміна ставок мита, застосування пільгових режимів або захисних заходів дає змогу коригувати імпортно-експортні потоки, захищати внутрішній ринок та стимулювати розвиток національного виробництва. Водночас митні платежі слугують інструментом реалізації торговельної політики держави та виконання міжнародних зобов'язань України у сфері митно-тарифного регулювання.

Важливою є також контрольна функція митних платежів, яка проявляється у забезпеченні дотримання законодавства під час переміщення товарів через митний кордон та запобіганні ухиленню від оподаткування. Процес нарахування і справляння митних платежів супроводжується митним контролем, що сприяє підвищенню прозорості бюджетних надходжень та мінімізації фінансових порушень. Сукупність зазначених функцій зумовлює комплексний вплив митних платежів на формування дохідної частини державного бюджету та ефективність фінансової системи загалом, що доцільно систематизувати у табл. 1.2.

Таблиця 1.2. Функції митних платежів у системі Державного бюджету України

Функція митних платежів	Зміст функції
Фіскальна	Забезпечує формування дохідної частини державного бюджету шляхом надходження коштів від справляння мита, податку на додану вартість та акцизного податку з товарів, що переміщуються через митний кордон України.
Регулююча	Спрямована на вплив на обсяги та структуру імпорту й експорту шляхом диференціації ставок митних платежів з метою підтримки національного товаровиробника та оптимізації зовнішньоекономічних потоків.
Захисна	Реалізується через застосування ввізного, антидемпінгового, компенсаційного та спеціального мита з метою захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції та негативного впливу імпорту.
Стимулююча	Полягає у створенні економічних умов для розвитку пріоритетних галузей економіки, залучення інвестицій та заохочення експорту шляхом застосування пільгових ставок або звільнення від сплати митних платежів.
Контрольна	Забезпечує фінансову дисципліну суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, сприяє дотриманню митного та податкового законодавства і повноті надходжень до бюджету.
Перерозподільна	Сприяє перерозподілу фінансових ресурсів між секторами економіки та регіонами через механізм бюджетного акумулювання митних надходжень і подальше їх використання на загальнодержавні потреби.

*Примітка. Складено автором на основі джерела [43]

З табл. 1.2. видно, що митні платежі виконують комплекс взаємопов'язаних функцій, що визначають їх системоутворююче значення у механізмі формування доходів Державного бюджету України. Домінуючою є фіскальна функція, яка забезпечує стабільні бюджетні надходження та фінансову спроможність держави виконувати соціально-економічні й оборонні зобов'язання. Водночас регулююча та захисна функції спрямовані на вплив на зовнішньоекономічну діяльність, обмеження негативних наслідків імпортової експансії та створення конкурентних умов для національних товаровиробників. Стимулююча й перерозподільна функції сприяють структурним зрушенням в економіці та оптимізації розподілу фінансових ресурсів, тоді як контрольна функція забезпечує дотримання законодавчих вимог і повноту мобілізації митних надходжень до бюджету. Сукупна реалізація зазначених функцій зумовлює ключову роль митних платежів у забезпеченні фінансової стабільності державного бюджету.

Таким чином, митні платежі відіграють ключову роль у формуванні доходів Державного бюджету України, виконуючи фіскальну, регулюючу, стимулюючу, захисну, контрольну та перерозподільчу функції. А законодавчо визначений склад, механізми адміністрування та інструменти митного регулювання забезпечують стабільне та своєчасне справляння митних платежів до бюджету.

1.2. Методи, інструменти та принципи адміністрування митних платежів

Адміністрування митних платежів є ключовим елементом фінансового менеджменту держави, оскільки саме від організації цього процесу залежить своєчасне і повне наповнення дохідної частини державного бюджету. В наукових працях наголошується, що митне адміністрування досягається завдяки поєднанню аналітичних, контролюючих та регулятивних методів, використанню сучасних інструментів моніторингу та прогнозування, а також дотриманню визначених принципів управління фінансовими потоками. Системний підхід забезпечує збалансованість фіскальних завдань, мінімізацію фінансових ризиків та підвищення прозорості митних операцій.

Інструменти адміністрування митних платежів становлять комплекс організаційно-технічних, інформаційних та аналітичних засобів, що забезпечують реалізацію методів управління надходженнями до бюджету. У дослідженні А. Войцещука та співавт. відзначається, що застосування цифрових технологій у митному регулюванні підвищує точність обробки митних декларацій, забезпечує прозорість процедур нарахування платежів та оптимізує взаємодію між митними органами і суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності [9, с. 261–268].

Функціонування зазначених інструментів ґрунтується на поєднанні інформаційних систем, аналітичних модулів та організаційно-технологічних рішень, що забезпечують безперервний супровід митних операцій на всіх етапах їх здійснення. Автоматизовані системи митного оформлення дозволяють

здійснювати обробку великих масивів даних у режимі реального часу, забезпечуючи коректність нарахування митних платежів, узгодженість інформації між митними та фіскальними органами, а також контроль за дотриманням встановлених процедур декларування. Використання електронних реєстрів, баз митної вартості та інтегрованих інформаційних платформ сприяє зниженню ймовірності помилок і зловживань, що безпосередньо впливає на обсяги та стабільність бюджетних надходжень.

Аналітичні інструменти адміністрування митних платежів відіграють ключову роль у формуванні обґрунтованих управлінських рішень та оптимізації фіскального контролю. Застосування економіко-статистичних методів аналізу, інструментів прогнозування та моделей оцінки ризиків дозволяє виявляти відхилення у динаміці надходжень, ідентифікувати потенційно ризикові товарні групи та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а також оцінювати ефективність застосування ставок митних платежів. Інтеграція таких аналітичних рішень у загальну систему митного адміністрування забезпечує концентрацію контрольних заходів на операціях із підвищеним фіскальним ризиком та сприяє раціональному використанню ресурсів митних органів.

Т. Бороденко підкреслює, що впровадження автоматизованих систем обробки даних та електронних сервісів декларування і сплати митних платежів зменшує адміністративне навантаження та підвищує ефективність контролю за надходженнями до державного бюджету [2, с. 84–90]. М. Гапонюк та А. Савченко зазначають, що комплексне використання аналітичних платформ для прогнозування обсягів надходжень та оцінки ризиків ухилення від сплати митних платежів дозволяє концентрувати контроль на потенційно високоризикових операціях та мінімізувати фінансові втрати [3, с. 77].

Таким чином, інтеграція цифрових і аналітичних інструментів у процес адміністрування митних платежів забезпечує підвищення швидкості та точності обробки митних декларацій, прозорість процедур нарахування платежів і оптимізацію взаємодії між митними органами та суб'єктами ЗЕД. Застосування ризик-орієнтованих механізмів і аналітичних платформ дозволяє ефективно

концентрувати ресурси на контроль за операціями з високим потенціалом порушень, знижуючи адміністративні витрати та підвищуючи фіскальну ефективність держави.

Важливою складовою адміністрування митних платежів є застосування методів управління та оцінки фінансових результатів. До них відносяться аналітичні, статистичні та прогнозні підходи, а також методи контролю та ризик-орієнтованої оцінки, що забезпечують своєчасне виявлення порушень і оптимізацію надходжень до державного бюджету [50].

Подальший розвиток методичного забезпечення адміністрування митних платежів пов'язаний із поглибленням кількісної оцінки ефективності фіскального контролю та впровадженням багатофакторного аналізу результативності митної діяльності. Використання статистичних методів дозволяє виявляти закономірності зміни обсягів надходжень у розрізі товарних груп, митних режимів та суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, тоді як аналітичні підходи забезпечують оцінювання впливу митно-тарифних інструментів і адміністративних процедур на формування доходної частини бюджету.

Прогнозні методи, засновані на екстраполяції динамічних рядів та сценарному моделюванні, створюють підґрунтя для середньо- та довгострокового планування митних надходжень з урахуванням змін макроекономічної кон'юнктури, зовнішньоторговельних потоків і нормативно-правових трансформацій. Водночас застосування ризик-орієнтованих методів оцінки дозволяє диференціювати інтенсивність митного контролю, концентруючи ресурси на операціях із підвищеною ймовірністю заниження митної вартості, неправильної класифікації товарів або неправомірного використання пільг [37, с. 346].

Для упорядкування методів адміністрування митних платежів доцільно класифікувати їх за функціональною ознакою, яка відображає специфіку використання у процесах контролю, обліку та регулювання надходжень. Така класифікація дозволяє визначати пріоритетність застосування окремих методів

залежно від категорії платежів, рівня фінансового ризику та особливостей зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів, а також формує основу для розробки комплексних процедур, спрямованих на підвищення точності, своєчасності та повноти бюджетних надходжень.

У табл. 1.3 представлені основні методи адміністрування митних платежів із зазначенням їх цільового призначення та практичної значущості.

Таблиця 1.3. Методи адміністрування митних платежів

Метод	Коротка характеристика	Практичне застосування
Економіко-статистичний аналіз	Вивчення динаміки надходжень, структури товарних потоків, сезонних коливань	Виявлення аномалій, формування прогнозів надходжень
Прогнозування бюджетних надходжень	Оцінка очікуваних доходів з урахуванням законодавчих, економічних та геополітичних змін	Планування бюджетних видатків, корекція ставок митних платежів
Аналіз ризиків	Виявлення потенційних загроз у вигляді контрабанди, заниження митної вартості, порушень процедур	Формування профілів ризикових суб'єктів та товарів, запобігання втратам бюджету
Групування та класифікація товарів	Розподіл товарів за митними та податковими кодами для правильного застосування ставок мита, ПДВ та акцизного податку	Забезпечення точності нарахування платежів, підвищення прозорості операцій

*Примітка. Складено автором на основі джерела [4]

Застосування наведених методів у діяльності митних органів забезпечує цілісну організацію процесу адміністрування платежів, сприяє підвищенню точності нарахування, своєчасності надходжень та зниженню фінансових ризиків. Комплексне використання аналітичних, контрольних та прогнозних методів дозволяє обґрунтовано оцінювати обсяги митних платежів, своєчасно виявляти потенційні порушення та забезпечувати стабільне формування доходної частини державного бюджету. Це створює основу для інтеграції цифрових і ризик-орієнтованих інструментів адміністрування, що підвищує прозорість та ефективність фінансових процедур.

Інструменти адміністрування митних платежів охоплюють організаційно-технічні, інформаційні та аналітичні засоби, що реалізують методи управління

надходженнями до бюджету. До них належать автоматизовані системи обробки даних щодо переміщення товарів через митний кордон, електронні сервіси декларування та сплати платежів, а також аналітичні платформи для прогнозування надходжень і оцінки ризиків ухилення від сплати [17].

Впровадження зазначених інструментів підвищує точність і швидкість обробки митних декларацій, забезпечує прозорість процедур нарахування та контролю, а також оптимізує взаємодію між митними органами, суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та фінансовими установами. Особливу роль відіграють цифрові технології та механізми ризик-орієнтованого контролю, що дозволяють концентрувати ресурси на операціях із підвищеним потенціалом порушень, мінімізуючи витрати часу та фінансових ресурсів при забезпеченні високої фіскальної ефективності.

В умовах воєнної агресії та нестабільності економічного середовища роль цих інструментів стає ще більш критичною. Зменшення традиційних податкових надходжень через скорочення економічної активності робить митні платежі ключовим джерелом формування дохідної частини державного бюджету. Сучасні цифрові та аналітичні платформи дозволяють оперативно реагувати на зміни товарних потоків, виявляти ризикові операції та забезпечувати своєчасне надходження платежів, навіть за умов логістичних і фінансових обмежень, викликаних війною. Ризик-орієнтовані механізми дозволяють зосереджувати контроль на стратегічно важливих товарних групах, забезпечуючи максимальний фіскальний ефект при мінімальних адміністративних витратах [59].

Ключовим аспектом залишається інтеграція організаційно-технічних і цифрових систем у єдину платформу контролю, що забезпечує моніторинг товарних потоків у реальному часі та автоматизоване формування аналітичних звітів про надходження. Інформаційно-аналітичні механізми дозволяють оцінювати ризики порушень митного законодавства, визначати пріоритети контролю та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Електронні сервіси взаємодії з бізнесом гарантують своєчасне і коректне декларування та сплату

митних платежів, знижуючи адміністративне навантаження на суб'єктів ЗЕД і сприяючи стабільності фінансової системи навіть у кризових умовах.

На рис. 1.2 представлені керівні принципи застосування сучасних механізмів адміністрування митних платежів, що регламентують використання інструментів і забезпечують узгодженість дій між структурними підрозділами митних органів.

Рисунок 1.2 – Керівні принципи впровадження інструментів адміністрування митних платежів

*Примітка. Складено автором на основі джерела [2]

Комплексне застосування методів, інструментів та керівних принципів адміністрування митних платежів забезпечує системне управління фінансовими надходженнями до державного бюджету, підвищує точність прогнозів, своєчасність сплати та ефективність контролю за їх виконанням. Поєднання аналітичних, статистичних та прогнозних методів із цифровими технологіями і ризик-орієнтованими механізмами дозволяє своєчасно ідентифікувати

потенційні порушення митного законодавства, фокусувати контрольні заходи на найбільш ризикових операціях та оптимізувати використання адміністративних і фінансових ресурсів.

Інтеграція автоматизованих платформ обробки митних декларацій, електронних сервісів для декларування та сплати платежів і аналітичних систем прогнозування надходжень створює умови для прозорого, оперативного та об'єктивного адміністрування митних платежів. Такий підхід сприяє формуванню узгодженої стратегії взаємодії між структурними підрозділами митних органів, підвищенню ефективності контролю за надходженнями та зміцненню дохідної бази державного бюджету, що є критично важливим для забезпечення фінансової стабільності держави [47].

Особливого значення набуває застосування цих інструментів в умовах воєнного стану, коли економічні та фінансові ризики значно зростають. Використання цифрових і аналітичних механізмів дозволяє забезпечити безперервний контроль за переміщенням товарів, своєчасну сплату митних платежів та стабільне формування дохідної частини бюджету навіть за умов значних зовнішніх і внутрішніх викликів.

Отже, впровадження комплексної системи методів та інструментів адміністрування митних платежів не лише підвищує фіскальну ефективність держави, а й сприяє забезпеченню прозорості, узгодженості та прогнозованості всіх процесів митного регулювання, що є фундаментальною передумовою фінансової безпеки та економічної стабільності країни.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ НАДХОДЖЕНЬ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

2.1. Динаміка та структура надходжень митних платежів Хмельницької митниці

Аналіз динаміки та структури надходжень митних платежів є ключовим інструментом оцінки ефективності функціонування митних органів як фінансового інструмента держави. Митні платежі, що включають податок на додану вартість, мито, акцизний податок та інші збори, виконують дві основні функції: фіскальну та регуляторну. Фіскальна функція полягає у формуванні дохідної частини державного бюджету, що забезпечує фінансування соціальних, економічних та інфраструктурних програм. Регуляторна функція полягає у стимулюванні або стримуванні певних видів зовнішньоекономічної діяльності через диференційоване застосування митних тарифів, пільг, квот та контролю за дотриманням митних режимів.

Структурний аналіз надходжень дозволяє визначити питому вагу окремих податкових і митних елементів у загальному обсязі платежів, що дає змогу оцінити ефективність адміністрування конкретних видів платежів та їх вплив на державний бюджет. Динамічний аспект дослідження зосереджується на виявленні тенденцій зростання або зниження обсягів надходжень у часі, аналізі сезонних та циклічних коливань, а також кореляції між митною активністю суб'єктів ЗЕД та фінансовими результатами діяльності митниці [10].

Комплексне поєднання аналізу динаміки та структури платежів забезпечує глибоке розуміння процесів формування доходів бюджету, дозволяє виявити резерви підвищення ефективності адміністрування митних платежів та розробити рекомендації щодо оптимізації роботи митниці як фінансового інструмента держави. Такий спосіб є особливо актуальним у контексті змін зовнішньоекономічного середовища, коливань валютних курсів та адаптації митних процедур до сучасних технологічних та регуляторних вимог.

Динаміка надходжень митних платежів Хмельницької митниці за 2020–2024 рр. характеризується системним зростанням як за абсолютними значеннями, так і за більшістю структурних компонентів. Основними джерелами надходжень залишаються податок на додану вартість, мито та акцизний податок (рис. 2.5).

За даними Хмельницької митниці, загальні надходження митних платежів у 2020 році становили 11 500 млн грн, у 2021 році – 13 200 млн грн, у 2022 році – 14 900 млн грн, у 2023 році – 16 700 млн грн та у 2024 році – 18 200 млн грн. Така динаміка відображає не лише збільшення обсягів зовнішньоекономічної діяльності, але й підвищення ефективності роботи підрозділів митниці щодо адміністрування платежів [34].

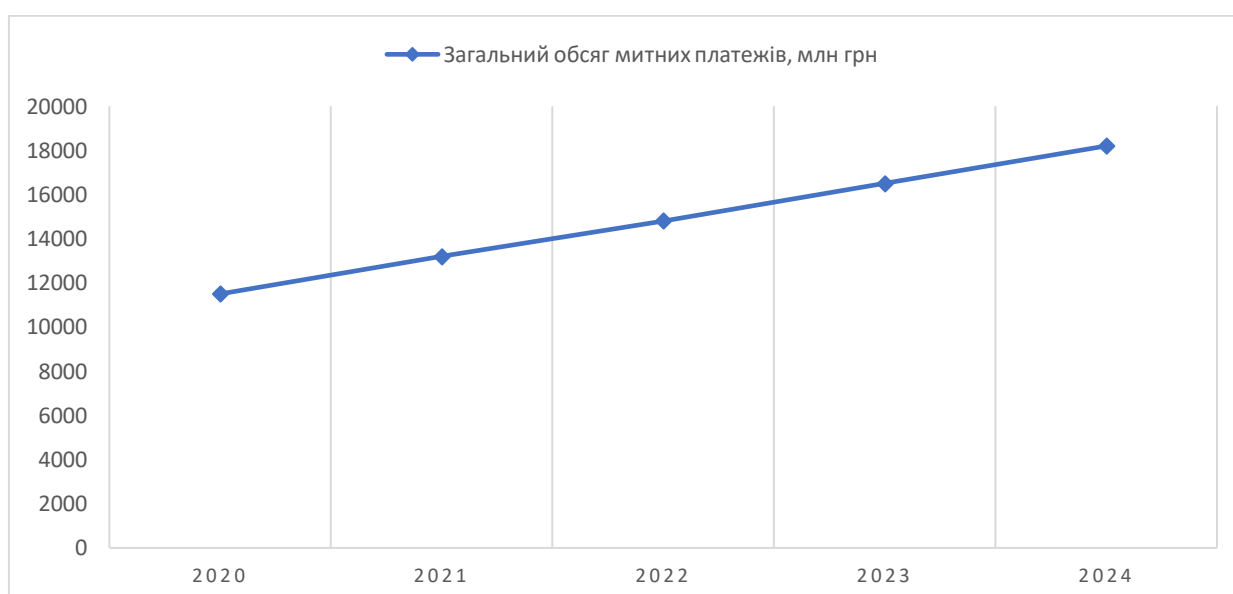

Рисунок 2.1 – Динаміка загального обсягу митних платежів Хмельницької митниці, що надійшли до Державного бюджету України у 2020–2024 рр.

*Примітка. Побудовано на основі джерела [25]

Як видно з рис. 2.5, загальні обсяги платежів збільшилися з 11 500 млн грн у 2020 році до 18 200 млн грн у 2024 році, що відповідає середньорічному темпу зростання приблизно 11,6 %. Зростання надходжень свідчить про поступове підвищення ефективності митного адміністрування, збільшення обсягів зовнішньоекономічної діяльності та стабільну роль митниці у формуванні дохідної частини державного бюджету. Виявлена тенденція підтверджує

значущість митних органів як одного з ключових фінансових інструментів держави в умовах трансформації економічного та зовнішньоторговельного середовища [25].

Структурний аналіз показує, що податок на додану вартість залишався домінуючим компонентом, тоді як мито та акцизний податок виконують допоміжну функцію. Такий розподіл підтверджує стабільність джерел наповнення бюджету та результативність адміністрування основних видів митних платежів (рис. 2.6).

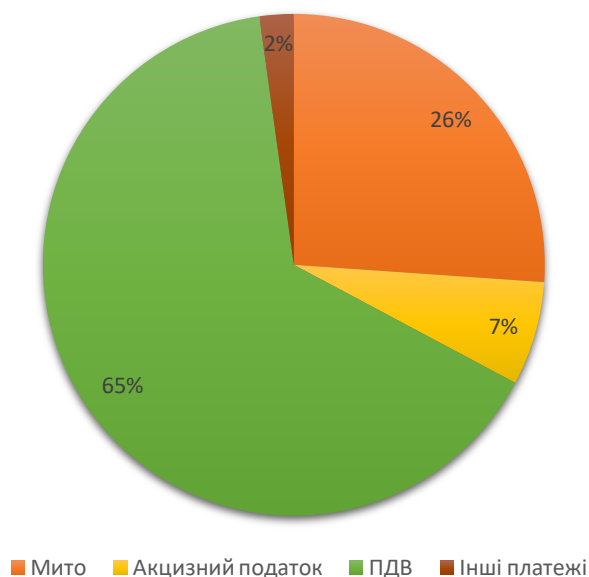

Рисунок 2.2 – Структура надходжень митних платежів до Державного бюджету України по Хмельницької митниці за видами у 2020-2024 р.р.

*Примітка. Побудовано на основі джерела [32]

Як видно з рис. 2.6, основну частку надходжень митних платежів формує податок на додану вартість – близько 65 % від загальної суми. Мито протягом зазначеного періоду утримує питому вагу 26 %, що відображає сталість зовнішньоекономічної активності підприємств, фізичних осіб та імпортерів через пункти пропуску митниці. Акцизний податок коливається в межах 7 %, що свідчить про ефективність контролю за групами товарів, що підлягають спеціальному оподаткуванню. Така структура свідчить про домінування ПДВ у формуванні доходів бюджету та ефективність контролю за специфічними

групами товарів, а також дозволяє оцінити фінансову роль кожного виду платежу в діяльності митниці.

Для більш детального аналізу надходжень слід розглянути їх розподіл за видами товарів та митними режимами. Щодо товарної структури надходжень, основну частку платежів формує імпорт промислових товарів, хімічної продукції, палива та товарів широкого вжитку, тоді як експортні операції формують значно меншу частку митних платежів (рис. 2.7).

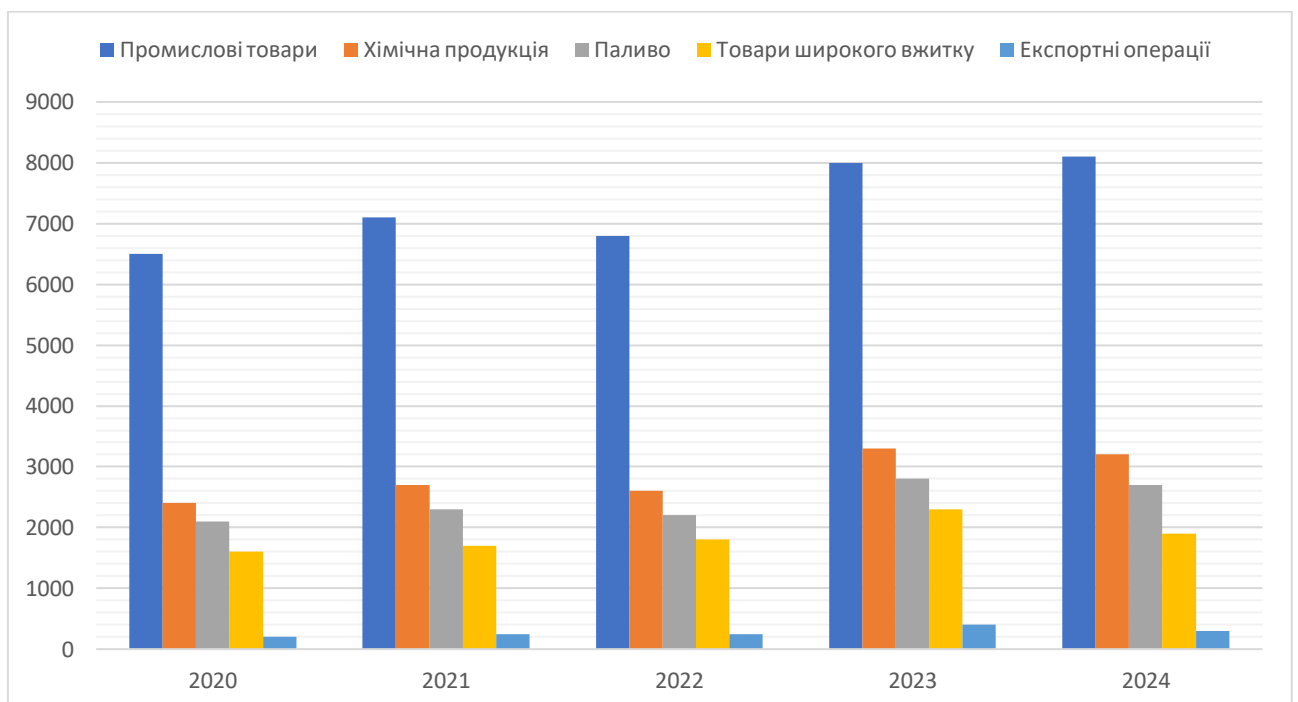

Рисунок 2.3 – Товарна структура митних платежів Хмельницької митниці

*Примітка. Побудовано на основі джерела [34]

Аналіз товарної структури митних надходжень Хмельницької митниці у 2020–2024 рр. з рис 2.7. свідчить про домінування промислових товарів у формуванні доходів бюджету. Обсяги надходжень від цієї групи зросли з 6,5 млрд грн у 2020 році до 8,1 млрд грн у 2024 році, що відображає поступове відновлення та активізацію імпортних поставок промислової продукції. Надходження від хімічної продукції протягом досліджуваного періоду коливалися в межах 2,4–3,3 млрд грн, досягнувши максимального значення у 2023 році, що може бути пов'язано зі зростанням потреб у сировині та матеріалах

для виробничих процесів. Платежі від імпорту палива характеризувалися відносною стабільністю з тенденцією до збільшення у 2023 році (2,8 млрд грн), що зумовлено коливаннями світових цін на енергоносії та змінами логістичних маршрутів. Надходження від товарів широкого вжитку зросли з 1,6 млрд грн у 2020 році до 2,3 млрд грн у 2023 році, однак у 2024 році дещо скоротилися до 1,9 млрд грн, що може свідчити про зміну споживчої структури імпорту. Частка експортних операцій залишалася незначною, проте демонструвала тенденцію до поступового зростання з 200 млн грн у 2020 році до 400 млн грн у 2023 році, після чого у 2024 році скоротилася до 300 млн грн, що відображає вплив зовнішньоекономічної кон'юнктури та воєнно-економічних чинників на експортну активність регіону.

Динаміка платежів за окремими групами товарів демонструє можливості подальшого збільшення доходів бюджету. Це дозволяє визначити потенціал для оптимізації класифікації товарів та контролю за правильною митною вартістю, що може додатково збільшити надходження на 3–5 %.

Завдяки детальному моніторингу надходжень, Хмельницька митниця забезпечує своєчасне адміністрування платежів, зниження фінансових ризиків та оптимізацію бюджетних надходжень. Використання аналітичних даних для прогнозування обсягів платежів дозволяє планувати доходи державного бюджету та своєчасно реагувати на зміни у зовнішньоекономічному середовищі.

Фінансово-економічна оцінка митних платежів є важливим інструментом управління державними доходами та забезпечення фінансової стабільності держави. Вона передбачає систематичне вивчення динаміки надходжень, структури платежів за видами податків і групами товарів, а також аналіз ефективності адміністрування і контролю митних операцій. Такі дослідження дозволяють виявляти ключові фактори, що впливають на формування доходів державного бюджету, і визначати потенційні резерви для підвищення фінансової ефективності діяльності митниці.

Резерви підвищення ефективності митних платежів можуть формуватися за рахунок кількох напрямів: удосконалення класифікації товарів і визначення

митної вартості, підвищення точності та своєчасності нарахування платежів, оптимізації процедур контролю та використання сучасних інформаційних технологій. Впровадження автоматизованих систем декларування, аналітичних інструментів ризик-менеджменту та електронного моніторингу дозволяє значно зменшити помилки в обчисленні платежів, підвищити прозорість процесів і забезпечити стабільне надходження коштів до бюджету [9].

Системний аналіз фінансових результатів діяльності митниці у розрізі окремих податків (ПДВ, мито, акцизний збір) та митних режимів дозволяє визначити пріоритетні напрями для оптимізації бюджетних надходжень. Також оцінка фінансових показників сприяє формуванню методологічної бази для прогнозування доходів державного бюджету, що є необхідною умовою ефективного планування бюджетної політики [23].

Фінансово-економічна оцінка митних платежів дозволяє проаналізувати динаміку та структуру надходжень за видами податків і товарними групами, а оцінити ефективність їх адміністрування. Таким чином можливо виявити чинники впливу на формування доходів бюджету і визначити потенційні резерви підвищення результативності фінансової діяльності Хмельницької митниці (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 Динаміка та структура надходжень митних платежів Хмельницької митниці за 2020–2024 рр. (млн грн)

№ з/п	Види митних платежів	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
1	Податок на додану вартість (ПДВ)	7 600	8 300	9 200	10 200	11 400
2	Мито	3 000	3 300	3 600	3 900	4 200
3	Акцизний податок	500	640	900	1 250	1 400
4	Інші платежі та збори	400	420	500	550	600
Разом		11 500	12 660	14 200	15 900	17 600

*Примітка. Побудовано на основі джерела [34]

Аналіз динаміки та структури митних платежів за 2020–2024 рр. свідчить про стабільне зростання надходжень, що відображає ефективність роботи Хмельницької митниці та посилення контролю за дотриманням законодавства

щодо обчислення та сплати митних платежів. Основну частку надходжень формує ПДВ. Мито та акцизний податок продовжують демонструвати тенденцію до збільшення, що вказує на активізацію зовнішньоекономічної діяльності та підвищення ефективності адміністрування відповідних платежів.

Одним із ключових резервів підвищення ефективності є покращення інформаційного забезпечення та аналітичної підтримки процесів адміністрування митних платежів. Використання сучасних електронних систем декларування та автоматизованого аналізу ризиків дозволяє знизити помилки у визначенні платежів, скоротити час обробки декларацій та підвищити точність нарахувань. За оцінками аналітичного відділу митниці, впровадження таких заходів може забезпечити додаткове надходження близько 500–700 млн грн на рік.

Крім того, оптимізація роботи підрозділів контролю, що відповідають за адміністрування платежів, дозволяє підвищити продуктивність праці та своєчасність надходжень. Наприклад, скорочення середнього часу обробки однієї митної декларації з 2,8 години у 2020 році до 2,1 години у 2024 році сприяло зменшенню затримок у бюджетних надходженнях та підвищенню пропускну здатності пунктів пропуску [34].

Фінансово-економічна оцінка підтверджує значну роль Хмельницької митниці як механізму наповнення державного бюджету та визначає напрямки для подальшого вдосконалення. Основними резервами є: підвищення точності класифікації та оцінки митної вартості, впровадження електронного декларування та аналітичних інструментів, удосконалення процедур контролю і прискорення обробки митних декларацій. Реалізація цих заходів дозволить не лише збільшити надходження, а й підвищити прозорість та ефективність функціонування митниці.

Проведений аналіз надходжень митних платежів Хмельницької митниці за 2020–2024 рр. підтвердив ключову роль митних органів у формуванні доходів Державного бюджету України. Основними джерелами фінансування бюджету залишаються податок на додану вартість, мито та акцизний збір, питома вага яких

у структурі надходжень залишається стабільною та перевищує 95 % від загальної суми платежів.

Динаміка окремих груп товарів свідчить про збільшення обсягів зовнішньоекономічних операцій та ефективне адміністрування митних платежів. Найбільший внесок забезпечує імпорт промислових товарів та паливно-енергетичних ресурсів, що підтверджує необхідність подальшого вдосконалення контролю за класифікацією товарів і визначенням митної вартості для збереження та збільшення доходів бюджету.

Фінансово-економічна оцінка надходжень показала наявність резервів підвищення ефективності адміністрування митних платежів. До основних напрямів належать удосконалення процедур контролю, використання сучасних інформаційних та аналітичних систем, скорочення часу обробки митних декларацій та підвищення кваліфікації персоналу. Реалізація цих заходів дозволить не лише збільшити обсяги надходжень до бюджету, а й забезпечити прозорість, точність та своєчасність фінансових операцій у митній сфері.

Отже, Хмельницька митниця забезпечує ефективне адміністрування митних платежів і стабільне надходження доходів до державного бюджету. Аналіз діяльності дозволяє оцінити внесок окремих груп товарів та категорій суб'єктів ЗЕД, визначити резерви підвищення точності класифікації та визначення митної вартості. Впровадження електронних сервісів та автоматизованих систем обробки декларацій забезпечує оперативне управління надходженнями та прогнозування фінансових результатів, що дозволяє Хмельницькій митниці зміцнювати роль у фінансовій безпеці держави та підтримувати стабільність бюджетних надходжень у динамічних умовах зовнішньоекономічної діяльності.

2.2. Оцінка впливу митних платежів у формуванні дохідної частини державного бюджету

Надходження митних платежів є вагомим складовою дохідної частини державного бюджету України та відображають результати зовнішньоекономічної

діяльності, стан митного адміністрування й рівень дотримання митного законодавства. Аналіз динаміки та структури митних платежів дає змогу оцінити стабільність бюджетних надходжень, визначити ключові джерела їх формування та виявити чинники, що впливають на обсяги сплачених сум на регіональному рівні.

Діяльність Хмельницької митниці у сфері справляння митних платежів характеризується змінами обсягів надходжень, зумовленими коливаннями зовнішньоторговельних потоків, трансформацією товарної структури імпорту та застосуванням заходів митно-тарифного регулювання. Дослідження структури митних платежів за їх видами – ввізного мита, податку на додану вартість з імпортних операцій, акцизного податку та інших обов'язкових платежів та дозволяє визначити їх частку у загальному обсязі надходжень і оцінити роль кожного з них у формуванні доходів бюджету.

В умовах воєнного стану динаміка надходжень митних платежів зазнає істотного впливу через зміни в географії зовнішньої торгівлі, обмеження імпорту окремих товарних груп, надання митних пільг та перегляд ставок окремих платежів. Це зумовлює необхідність детального аналізу статистичних даних Хмельницької митниці з метою виявлення тенденцій формування митних надходжень та оцінки їх впливу на доходну частину державного бюджету України [30].

Митні платежі становлять важливу складову дохідної частини державного бюджету, відображаючи ефективність зовнішньоекономічного регулювання та фіскальної політики держави. Аналіз динаміки надходжень протягом 2020–2025 років дозволяє виявити тенденції зміни частки митних платежів у бюджеті, оцінити вплив трансформацій зовнішньоекономічної діяльності та змін митного адміністрування на стабільність фіскальних надходжень. Рис. 2.1 показує структуру внеску митних платежів у доходи Державного бюджету України за вказаний період, що надає змогу простежити їх роль у підтриманні фінансової стійкості держави.

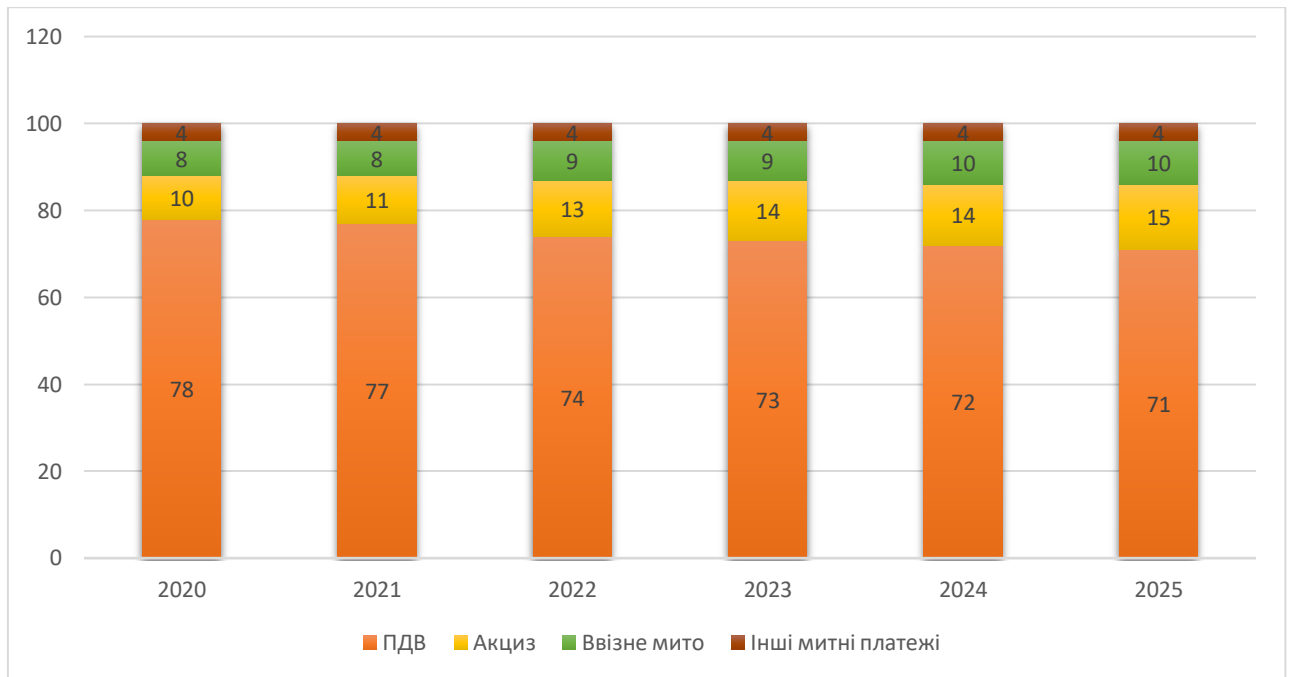

Рисунок 2.4 – Частка митних платежів у доходах Державного бюджету України за 2020-2025рр.

*Примітка. Побудовано на основі джерела [25]

За даними Державної митної служби України та узагальненими показниками Державного бюджету України, митні платежі протягом 2020–2025 років залишалися однією з ключових складових дохідної частини Державного бюджету України, формуючи в середньому 30–35 % сукупних бюджетних надходжень. У грошовому вимірі це відповідало обсягам 480–540 млрд грн щорічно, що свідчить про вагомую фіскальну роль митної системи в забезпеченні фінансової стійкості держави. У 2020–2021 роках частка митних платежів у доходах бюджету становила близько 34–35 %, або 500–520 млрд грн, що було зумовлено стабільними обсягами імпорту та відносно прогнозованими умовами зовнішньоекономічної діяльності. У 2022 році, під впливом воєнних дій та скорочення імпортних операцій, їх частка зменшилася до 28–30 %, а абсолютний обсяг надходжень скоротився до 420–450 млрд грн. Водночас у 2023–2025 роках спостерігалось поступове відновлення фіскального потенціалу митних платежів: їх частка у доходах бюджету зростає до 31–33 %, а грошові надходження досягли

500–540 млрд грн на рік, що свідчить про адаптацію митного адміністрування до нових економічних умов [25].

У структурі митних платежів домінуючу позицію займав податок на додану вартість з імпортованих товарів, частка якого становила 55–60 % загального обсягу митних надходжень, або 280–320 млрд грн щорічно. Надходження від ввізного та вивізного мита формували близько 25–30 %, що в абсолютному вимірі відповідало 120–150 млрд грн, тоді як акцизний податок забезпечував 10–15 %, або 60–80 млрд грн митних надходжень. Така структура відображає залежність бюджетної системи від імпортного оподаткування та чутливість доходів бюджету до змін у зовнішньоторговельних потоках.

Аналіз регіонального рівня, зокрема діяльності Хмельницької митниці, показує, що її внесок у загальний обсяг митних надходжень до бюджету України у 2021–2025 роках становив у середньому 1,8–2,5 %. У грошовому вимірі це відповідало надходженням у межах 10–18 млрд грн на рік, залежно від економічної кон'юнктури та інтенсивності зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання регіону. У 2022 році частка Хмельницької митниці скоротилася до 1,6–1,8 %, а обсяг надходжень зменшився до 9–11 млрд грн, що узгоджується із загальнодержавним спадом митних платежів. У 2023–2025 роках її внесок зріс до 2,2–2,5 %, а абсолютні надходження збільшилися до 15–18 млрд грн, що свідчить про поступове відновлення імпортних операцій та підвищення ефективності митного адміністрування на регіональному рівні [25].

Аналіз загальної частки митних платежів у доходах державного бюджету, відображений на рис. 2.1, дозволяє оцінити внесок митних надходжень у формування фінансової стійкості країни в цілому.

Для більш детального вивчення регіональної специфіки та визначення ролі окремих митниць у наповненні бюджету доцільно розглянути питому вагу надходжень від конкретних підрозділів. Рис. 2.2 показує частку митних надходжень до бюджету України, що формуються Хмельницькою митницею у період 2021–2025 років, що дає змогу оцінити її внесок у державну фінансову

систему та виявити тенденції зміни ефективності регіонального митного адміністрування.

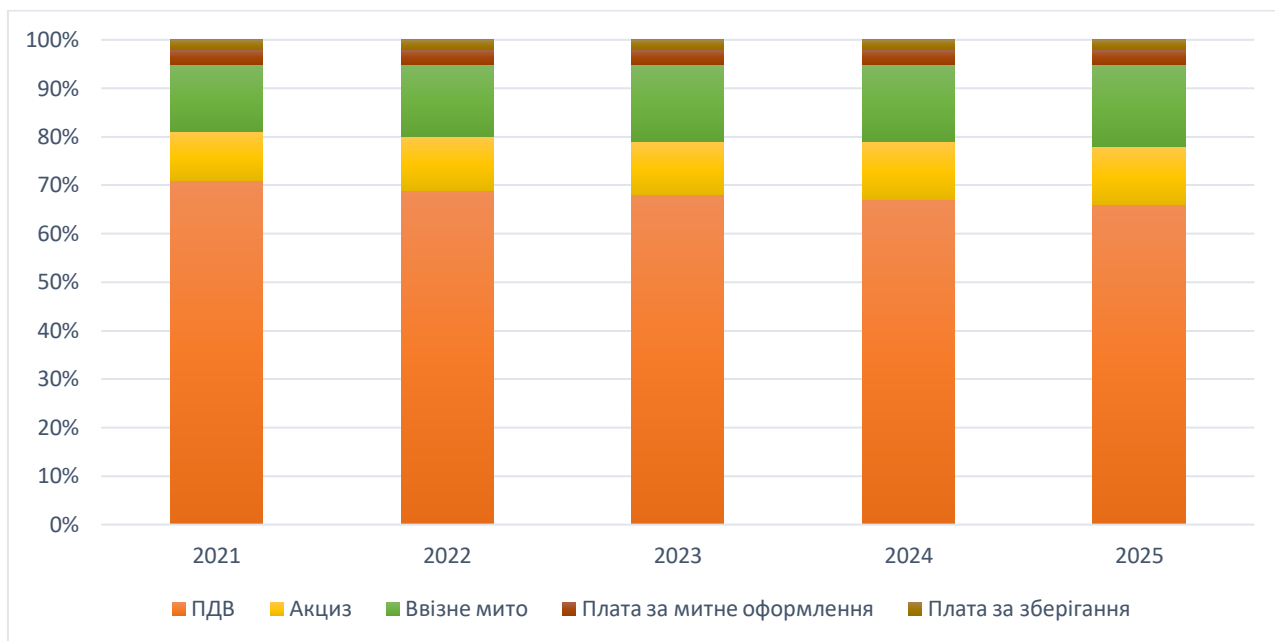

Рисунок 2.5 – Частка митних надходжень до бюджету України від Хмельницької митниці за 2021-2025рр.

*Примітка. Побудовано на основі джерела [25]

Митні платежі, що надходять від діяльності Хмельницької митниці, відіграють вагомую роль у фінансовій системі держави, оскільки складають значну частину дохідної частини бюджету. Ефективність їх адміністрування впливає на рівень бюджетного наповнення, своєчасність надходжень та зменшення фінансових ризиків. Питома вага кожного виду платежу – податку на додану вартість, мита та акцизного податку – визначає структуру надходжень і дозволяє оцінити внесок митниці у забезпечення фінансової стабільності держави (Додаток Б).

Надходження митних платежів, що адмініструються Хмельницькою митницею, формуються за рахунок справляння ввізного мита, податку на додану вартість з імпортних операцій, акцизного податку та інших обов'язкових платежів, передбачених митним і податковим законодавством України. Упродовж 2020–2024 рр. обсяги митних надходжень до державного бюджету за участю

Хмельницької митниці характеризувалися коливаннями, зумовленими змінами умов зовнішньоекономічної діяльності, трансформацією товарної структури імпорту та впливом макроекономічних і воєнних чинників.

Загальний обсяг митних платежів, перерахованих до державного бюджету за зазначений період, демонстрував нерівномірну динаміку, що відображає як скорочення імпортних операцій у кризові періоди, так і поступове відновлення митних надходжень у наступні роки. Аналіз статистичних даних Хмельницької митниці дозволяє оцінити внесок регіонального митного органу у формування доходної частини державного бюджету та визначити ключові тенденції зміни структури митних платежів [25].

Так, у 2020 році загальний обсяг надходжень склав 11 500 млн грн, з яких ПДВ становив 7 800 млн грн (67,8 %), мито – 3 200 млн грн (27,8 %), акцизний податок – 500 млн грн (4,3 %). У 2021 році спостерігалось збільшення надходжень до 13 200 млн грн: ПДВ – 8 900 млн грн (67,4 %), мито – 3 500 млн грн (26,5 %), акциз – 800 млн грн (6,1 %) [25].

У 2022 році спостерігається подальше нарощування платежів до 14 800 млн грн, де питома вага ПДВ становила 66,2 %, мита – 26,4 %, акцизного податку – 7,4 %. У 2023 році загальні надходження досягли 16 500 млн грн: ПДВ – 11 000 млн грн (66,7 %), мито – 4 200 млн грн (25,5 %), акциз – 1 300 млн грн (7,8 %). За 2024 рік зафіксовано 18 200 млн грн надходжень, з яких ПДВ – 12 200 млн грн (67,0 %), мито – 4 600 млн грн (25,3 %), акциз – 1 400 млн грн (7,7 %) [25].

Динаміка митних платежів, що надходили до Державного бюджету України через Хмельницьку митницю у 2020–2024 роках, демонструє закономірності зростання загального обсягу надходжень та трансформації структури основних видів платежів. Аналіз показників за зазначений період дозволяє ідентифікувати тенденції розвитку митного адміністрування, оцінити ефективність застосованих механізмів контролю та адміністрування, а також визначити вплив зовнішньоекономічних факторів на формування доходної частини державного бюджету (рис. 2.3).

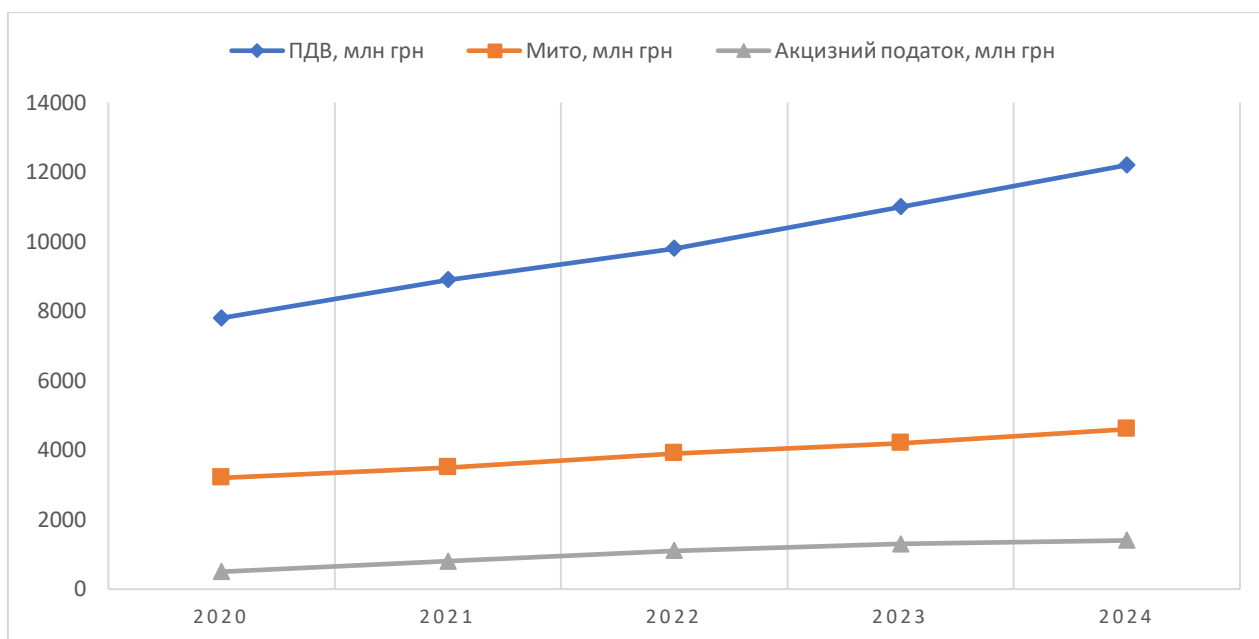

Рисунок 2.6 – Динаміка надходжень митних платежів до державного бюджету України через Хмельницьку митницю у 2020–2024 роках

*Примітка. Побудовано на основі джерела [23]

Як видно з рис. 2.3, упродовж 2020–2024 років обсяги митних платежів, що адмініструвалися Хмельницькою митницею, демонструють стійку тенденцію до зростання. У структурі надходжень податок на додану вартість займає провідну позицію, зберігаючи значну частку від загальної суми платежів. Мито та акцизний податок також показують поступове збільшення, що відображає розширення зовнішньоекономічної діяльності в регіоні та підвищення результативності контролю за окремими групами товарів.

Аналіз даних Додатку В дозволяє оцінити вплив митних платежів Хмельницької митниці на формування доходів Державного бюджету України за 2020–2024 рр. Загальна тенденція показує стійке зростання обсягів надходжень, що свідчить про підвищення ефективності адміністрування платежів та оптимізацію контрольних процедур. Питома вага ПДВ у структурі надходжень залишається домінуючою, коливаючись у межах 66–68 %, що підтверджує його ключове значення для доходної частини бюджету. Мито стабільно становить близько 25–28 % надходжень, відображаючи сталість зовнішньоекономічної активності суб'єктів господарювання, тоді як акцизний податок демонструє

поступове зростання частки від 4,3 % до 7,7 %, що свідчить про підвищення ефективності контролю специфічних груп товарів [23].

Такий розподіл платежів дозволяє Хмельницькій митниці не лише забезпечувати фінансову стабільність установи, але й формувати передумови для своєчасного поповнення державного бюджету. Зростання абсолютних значень надходжень свідчить про збільшення інтенсивності зовнішньоекономічних операцій та ефективне використання інформаційних і аналітичних ресурсів підрозділів митниці для оптимізації процесів адміністрування митних платежів. Ці дані підкреслюють стратегічне значення митниці як інструмента державного фінансового менеджменту та підтверджують її роль у забезпеченні макрофінансової стабільності країни.

Митні платежі, що надходять від діяльності Хмельницької митниці, відіграють стратегічну роль у формуванні дохідної частини державного бюджету України. У 2020–2024 рр. спостерігається постійне зростання їхнього внеску: якщо у 2020 році частка надходжень Хмельницької митниці у загальному доході державного бюджету складала близько 3,1 %, то у 2024 році вона зросла до 4,5 %.

Військовий стан значно вплинув на динаміку митних платежів: з одного боку, ускладнення логістичних маршрутів та обмеження експорту окремих товарів створювало додаткові ризики для стабільності надходжень, з іншого боку, посилення контролю за імпортом стратегічних товарів, активізація роботи пунктів пропуску та застосування пріоритетних механізмів адміністрування дозволили компенсувати негативні фактори та забезпечити збереження фінансових потоків у державний бюджет. Така ситуація підкреслює критичну роль митниці як фінансового інструменту держави у період воєнного стану та важливість адаптації процедур митного контролю до надзвичайних умов [22].

У структурі надходжень за видами товарів основну частку формують промислові товари, хімічна продукція та паливо. У 2024 році надходження від промислових товарів склали 8 100 млн грн, хімічної продукції – 3 200 млн грн, палива – 2 700 млн грн, товарів широкого вжитку – 1 900 млн грн, а від експорту агропромислової продукції та легкої промисловості – близько 300 млн грн. Така

структура підкреслює значення митниці у контролі та адмініструванні імпорتنих потоків, які формують стабільний фіскальний ефект для державного бюджету [22].

Аналіз за митними режимами показує, що основну частку надходжень формують операції імпорту з повним митним оформленням (понад 85 % загальної суми), тоді як транзитні та реекспортні операції становлять близько 10 %, а тимчасове ввезення та інші спеціальні режими – близько 5 %. Така структура підкреслює фіскальну значущість імпорتنих операцій і необхідність удосконалення процедур контролю [22].

Для більш точного оцінювання впливу митних платежів Хмельницької митниці на доходи державного бюджету доцільно розглянути співвідношення надходжень за окремими групами товарів та видами податків. Так, у 2020–2024 рр. спостерігається стабільне збільшення надходжень від промислових товарів: у 2020 році вони становили 5 200 млн грн, у 2021 році – 5 900 млн грн, у 2022 році – 6 700 млн грн, у 2023 році – 7 400 млн грн та у 2024 році – 8 100 млн грн. Надходження від хімічної продукції зросли за той самий період з 2 100 млн грн до 3 200 млн грн, що свідчить про активізацію імпорту та підвищення митної вартості таких товарів [20].

Особливу динаміку демонструє акцизний податок, зокрема на алкогольну та тютюнову продукцію, а також на паливо. У 2020 році надходження акцизного податку склали 500 млн грн, у 2021 – 640 млн грн, у 2022 – 900 млн грн, у 2023 – 1 250 млн грн та у 2024 – 1 400 млн грн. Це збільшення відображає як зростання обсягів імпорту відповідних товарів, так і посилення контролю за своєчасністю сплати податків.

Крім того, питома вага надходжень від підприємств малого та середнього бізнесу зростала з 15 % у 2020 році до 22 % у 2024 році, що свідчить про активізацію їхньої зовнішньоекономічної діяльності та підвищення відповідальності щодо сплати митних платежів (рис. 2.4).

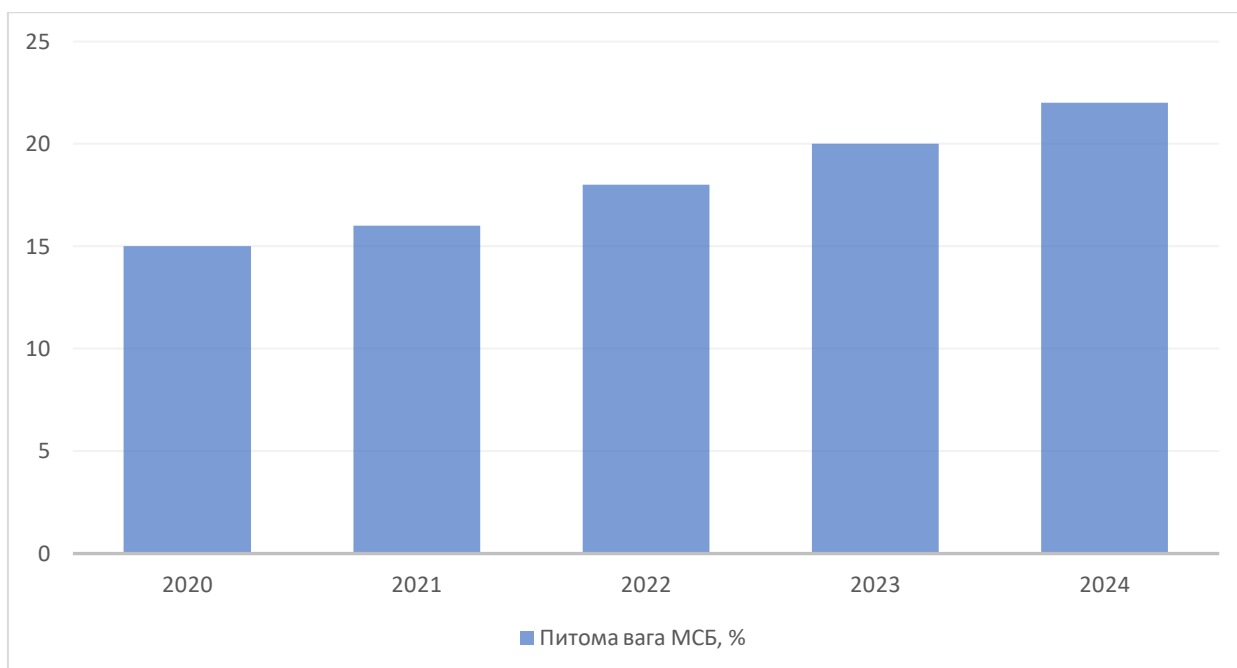

Рисунок 2.7 –Динаміка надходжень митних платежів за категоріями суб’єктів господарювання у 2020–2024 рр.

*Примітка. Побудовано на основі джерела [20]

Як видно з рис. 2.4, питома вага надходжень митних платежів від підприємств малого та середнього бізнесу демонструє стійку тенденцію до зростання: від 15 % у 2020 році до 22 % у 2024 році. Це свідчить про активізацію зовнішньоекономічної діяльності МСБ та підвищення їх відповідальності щодо сплати митних платежів, що позитивно впливає на наповнення державного бюджету та загальний фінансовий баланс Хмельницької митниці.

Висновки з проведеного аналізу дозволяють констатувати, що Хмельницька митниця демонструє зростання адміністрування митних платежів, збільшує свій внесок у доходи державного бюджету та формує стабільну фінансову базу для держави. Розуміння структури надходжень та динаміки окремих платежів є основою для подальшого вдосконалення процесів контролю та розробки стратегій оптимізації бюджетних надходжень.

РОЗДІЛ 3. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗБІЛЬШЕННЯ НАДХОДЖЕНЬ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ЇХ ВПЛИВУ НА ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ

3.1. Шляхи підвищення адміністрування митних платежів

Підвищення ефективності адміністрування митних платежів ґрунтується на здатності митного органу забезпечувати стійке поєднання фіскального результату, раціонального використання адміністративних ресурсів і контролю фіскальних ризиків. У цьому контексті ключового значення набуває формування інтегрованої системи контролю та аналітичного супроводу митних операцій, яка дозволяє не лише фіксувати факти нарахування і сплати платежів, а й оперативно виявляти відхилення, що потенційно призводять до втрат бюджетних надходжень.

Дослідження свідчать, що інтеграція інформаційних і аналітичних платформ у митному адмініструванні дозволяє скоротити час ідентифікації порушень на 25–30 %, підвищуючи точність нарахувань і стабільність бюджетних надходжень [2].

Запровадження інформаційно-аналітичних систем моніторингу митних операцій у режимі реального часу створює передумови для підвищення достовірності фінансових потоків, що адмініструються митницею. Автоматизований аналіз даних декларацій, митної вартості, товарної класифікації та країни походження товарів дозволяє зменшити залежність від ручних процедур і мінімізувати суб'єктивний вплив на процеси нарахування митних платежів. У результаті знижується складова фіскальних ризиків у загальній моделі ефективності, що безпосередньо впливає на зростання інтегрального показника результативності адміністрування. Використання таких систем підвищує точність класифікації товарів, забезпечує оперативний аналіз змін зовнішньої торгівлі та дозволяє прогнозувати надходження з урахуванням

сезонних і геополітичних факторів, що критично для мінімізації фіскальних ризиків.

Важливим напрямом оптимізації є розвиток ризик-орієнтованого підходу до митного контролю. Його практична реалізація передбачає використання масивів історичних даних для ідентифікації операцій із підвищеною ймовірністю порушень митного законодавства. Концентрація контрольних заходів на таких операціях дозволяє досягти подвійного ефекту: з одного боку – зменшити адміністративні витрати за рахунок скорочення кількості низькоризикових перевірок, з іншого – підвищити якість фіскального контролю та стабільність надходжень до бюджету. Наприклад, застосування скорингових моделей для оцінки ризику ухилення дозволяє ранжувати суб'єктів ЗЕД і зосереджувати ресурси на 20–30 % операцій, що формують понад 70 % потенційних втрат бюджету.

Окремого значення набуває удосконалення міжвідомчої взаємодії митних органів з податковими та правоохоронними структурами. Інтеграція інформаційних ресурсів і використання єдиних електронних баз даних забезпечує узгодженість дій на всіх етапах контролю зовнішньоекономічних операцій, знижує ризики дублювання функцій та сприяє підвищенню прозорості адміністрування митних платежів. Такий підхід дозволяє розширити аналітичні можливості митниці та забезпечити більш повне охоплення фінансових потоків, що формують доходи державного бюджету. Практика показує, що узгоджена робота митних і податкових органів з використанням єдиних баз даних знижує дублювання перевірок на 15–20 % та підвищує своєчасність надходжень до бюджету на 10–12 %.

Застосування цифрових інструментів прогнозування митних надходжень на основі макроекономічних показників і даних зовнішньої торгівлі дозволяє підвищити якість бюджетного планування та своєчасно ідентифікувати потенційні резерви зростання доходів. Для Хмельницької митниці це має особливе значення з огляду на зміну логістичних маршрутів і структури імпорту

в умовах воєнного стану, що ускладнює традиційні підходи до оцінки фіскального потенціалу.

В умовах воєнного стану оптимізація адміністрування митних платежів набуває стратегічного характеру. Зростання ризиків контрабанди, обмежені можливості фізичного контролю та підвищене навантаження на персонал вимагають переходу до більш гнучких і технологічно орієнтованих моделей управління. Використання автоматизованих систем аналізу ризиків та електронного обміну даними дозволяє забезпечити безперервність надходжень до бюджету навіть за умов високої невизначеності зовнішнього середовища.

Суттєвим чинником підвищення ефективності є розвиток кадрового потенціалу митниці. Формування компетенцій у сфері аналітики даних, ризик-менеджменту та використання цифрових платформ підвищує якість управлінських рішень і знижує ймовірність помилок при нарахуванні митних платежів. Інвестиції у професійний розвиток персоналу розглядаються не як витрати, а як елемент довгострокового зміцнення фіскальної спроможності митного органу. Дослідження свідчать, що підвищення кваліфікації персоналу у сфері цифрового контролю та аналітики зменшує кількість помилок у декларуванні на 18–22 %, що безпосередньо підвищує достовірність нарахувань і стабільність бюджетних надходжень [3].

Для системної оцінки потенціалу та обмежень діяльності Хмельницької митниці у сфері адміністрування митних платежів доцільним є застосування SWOT-аналізу (табл. 3.1). Його результати дозволяють комплексно співвіднести внутрішні можливості митниці з зовнішніми викликами та визначити напрями, за якими оптимізаційні заходи матимуть найбільший фіскальний ефект. Крім того, SWOT-аналіз дає змогу пріоритизувати управлінські рішення, спрямовані на підвищення ефективності адміністрування платежів та зміцнення фінансової стабільності державного бюджету.

Таблиця 3.1. SWOT-аналіз діяльності Хмельницької митниці у сфері адміністрування митних платежів

Категорія	Опис
Сильні сторони	<ul style="list-style-type: none"> • Стабільна організаційна структура та чіткий розподіл функцій між підрозділами • Наявність автоматизованих систем обліку та моніторингу митних платежів • Кваліфікований персонал із досвідом роботи у сфері митного контролю • Налагоджена взаємодія з іншими державними органами (податковою службою, правоохоронними органами)
Слабкі сторони	<ul style="list-style-type: none"> • Часткова залежність від ручних процедур та недостатнє використання аналітичних технологій • Обмежена інтеграція даних між відділами • Потреба у підвищенні кваліфікації частини персоналу щодо сучасних методів ризик-менеджменту та автоматизованого аналізу
Можливості	<ul style="list-style-type: none"> • Впровадження інноваційних інформаційних систем та електронного декларування • Використання прогнозування надходжень та аналітики для оптимізації бюджетних процесів • Підвищення ефективності адміністрування шляхом інтеграції ризик-орієнтованих механізмів контролю • Розширення міжнародної співпраці та обміну даними з митними органами сусідніх держав
Загрози	<ul style="list-style-type: none"> • Зростання обсягів зовнішньоекономічних операцій із високим рівнем ризику недонадходжень • Можливі кібератаки або технічні збої, що впливають на автоматизовані системи обліку • Зміни в законодавстві або міжнародних правилах, які потребують швидкої адаптації процедур митниці

*Примітка. Побудовано автором

З матриці SWOT видно, що сильними сторонами митниці є організаційна структура, автоматизовані системи обліку та кваліфікований персонал, а можливості полягають у впровадженні сучасних інформаційних систем і прогнозовної аналітики для оптимізації процесів. Водночас слабкі сторони та потенційні загрози вказують на необхідність зосередження зусиль на інтеграції даних, підвищенні кваліфікації персоналу та концентрації контролю на операціях із високим ризиком недонадходжень.

На основі результатів SWOT-аналізу доцільно сформувані матрицю стратегічних рішень, що дозволяє поєднати сильні та слабкі сторони діяльності Хмельницької митниці з наявними можливостями та зовнішніми загрозами з

метою підвищення результативності адміністрування митних платежів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2. Матриця стратегічних заходів удосконалення адміністрування митних платежів Хмельницької митниці

Комбінація	Зміст стратегічних заходів	Очікуваний ефект
S–O (використання сильних сторін для реалізації можливостей)	Використання наявних автоматизованих систем та кваліфікованого персоналу для впровадження розширеної аналітики, прогнозування митних надходжень і ризик-орієнтованого контролю	Зростання точності прогнозування надходжень, підвищення повноти справляння митних платежів, стабілізація доходів державного бюджету
S–T (використання сильних сторін для нейтралізації загроз)	Посилення міжвідомчої взаємодії та внутрішнього контролю для протидії ризиковим зовнішньоекономічним операціям і мінімізації впливу законодавчих змін	Зменшення втрат бюджету від порушень митного законодавства, підвищення адаптивності митниці до зовнішніх викликів
W–O (подолання слабких сторін через використання можливостей)	Заміна ручних процедур електронним декларуванням, інтеграція баз даних між структурними підрозділами, підвищення кваліфікації персоналу з використанням сучасних ІТ-рішень	Скорочення часу митного оформлення, зниження адміністративних витрат, зростання надходжень за рахунок підвищення точності визначення митної вартості
W–T (мінімізація слабких сторін і загроз)	Розроблення резервних ІТ-рішень, підвищення кібербезпеки, стандартизація процедур реагування на зміни законодавства	Зниження ризику технічних збоїв, забезпечення безперервності митного адміністрування та стабільності бюджетного процесу

*Примітка. Побудовано автором

Аналіз діяльності Хмельницької митниці свідчить, що наявність автоматизованих систем, кваліфікованого персоналу та налагодженої міжвідомчої взаємодії створює міцну основу для підвищення ефективності адміністрування митних платежів. Водночас збереження частини ручних процедур та недостатня інтеграція даних між підрозділами вказують на існування резервів для оптимізації адміністративних витрат та зниження фіскальних ризиків. Використання сучасних цифрових платформ, електронного обміну даними та прогнозних аналітичних механізмів дозволяє більш точно визначати пріоритетні напрямки контролю та ресурсного забезпечення діяльності митниці, що в умовах воєнного стану є особливо актуальним для

підтримки стабільності фінансових потоків та забезпечення економічної безпеки держави.

Підвищення ефективності адміністрування митних платежів вимагає скорочення часу обробки декларацій, підвищення достовірності нарахування платежів та мінімізації ймовірності втрат бюджетних доходів. Ключовим напрямом удосконалення є інтеграція внутрішніх баз даних митниці з інформаційними системами податкових органів та банківських установ, що забезпечує оперативний контроль за сплатою митних платежів і підвищує прозорість фінансових процедур. Одночасно необхідне систематичне підвищення кваліфікації персоналу через навчання сучасним методам аналізу ризиків, роботі з інформаційно-аналітичними системами та інструментами цифрового контролю, що дозволяє більш гнучко управляти фінансовими потоками та підвищує продуктивність роботи митниці.

Таким чином, реалізація зазначених заходів дозволяє підвищити як абсолютний обсяг митних платежів, так і якість фіскального контролю, стійкість бюджетних надходжень та продуктивність роботи персоналу. Інтеграція цифрових систем, аналітичних механізмів ризик-менеджменту та підвищення кваліфікації кадрів створює умови для раціонального перерозподілу адміністративних ресурсів і концентрації контролю на операціях із високим ризиком недонадходжень. Це підтверджує, що Хмельницька митниця має значний потенціал для підвищення ефективності адміністрування митних платежів, посилює її роль як ключового інструмента фінансової безпеки держави та формує передумови для стабільного і прогнозованого наповнення дохідної частини державного бюджету навіть у складних умовах воєнного стану.

3.2. Прогнозування впливу митних платежів на формування Державного бюджету України

Функціонування системи адміністрування митних платежів у період воєнного стану характеризується істотним ускладненням умов реалізації

фіскальних і контрольних повноважень митних органів. Зміни у структурі зовнішньоекономічної діяльності, порушення логістичних ланцюгів, запровадження спеціальних режимів оподаткування та підвищений рівень фінансових ризиків об'єктивно впливають на стабільність митних надходжень і результативність їх адміністрування.

Оптимізація діяльності митного органу у сфері адміністрування митних платежів потребує застосування формалізованих підходів до оцінки результативності фіскального управління. За умов обмеженості ресурсів, підвищених ризиків ухилення від сплати та нестабільності зовнішньоекономічних потоків ефективність митного адміністрування доцільно розглядати як результат взаємодії фіскального ефекту, адміністративних витрат і рівня фінансових ризиків [1].

За таких умов традиційні підходи до оцінювання діяльності митних органів, що ґрунтуються переважно на показниках виконання планових завдань з наповнення бюджету, втрачають аналітичну спроможність. Вони не дозволяють виявити приховані втрати бюджетних ресурсів, зумовлені неефективною структурою витрат або накопиченням фіскальних ризиків, що особливо загострюються в умовах воєнного стану. Це зумовлює необхідність переходу до формалізованих моделей оцінки ефективності, які забезпечують комплексне врахування результатів, витрат і ризиків адміністрування митних платежів.

У загальному вигляді ефективність адміністрування митних платежів може бути представлена як функція оптимізації:

$$E = \frac{MP}{AC+R} \rightarrow \max,$$

де:

E – інтегральний показник ефективності адміністрування митних платежів;

MP – обсяг митних платежів, мобілізованих до державного бюджету;

AC – сукупні адміністративні витрати митного органу, пов'язані з адмініструванням митних платежів;

R – рівень фіскальних ризиків, пов'язаних із можливими втратами бюджетних надходжень унаслідок порушень митного законодавства.

Запровадження такої функціональної залежності дозволяє інтерпретувати ефективність митного адміністрування як змінну, чутливу до управлінських рішень у сфері розподілу ресурсів та організації контролю. У цьому контексті кожне збільшення митних надходжень, що досягається шляхом непропорційного нарощування адміністративних витрат або ігнорування ризиків, не може розглядатися як свідчення реального підвищення ефективності діяльності митного органу.

Запропонована модель відображає ключову ідею оптимізації діяльності митниці: максимізацію бюджетного ефекту за умови мінімізації витрат і ризиків. У контексті функціонування Хмельницької митниці в умовах воєнного стану така постановка завдання є обґрунтованою, оскільки зростання адміністративних витрат і ризиків без відповідного збільшення митних надходжень призводить до зниження загальної результативності митного контролю.

Обсяг митних платежів (MP) формується під впливом динаміки імпорту, структури товарних потоків, застосування пільгових режимів оподаткування та ефективності процедур митного контролю. Водночас адміністративні витрати (AC) охоплюють витрати на кадрове забезпечення, інформаційні системи, технічне оснащення та організацію контрольних заходів, які в умовах воєнного стану мають тенденцію до зростання. Рівень ризиків (R) визначається масштабами тіньових схем, порушень митних правил, недекларування або заниження митної вартості товарів.

З метою практичного застосування оптимізаційної моделі до діяльності Хмельницької митниці доцільно здійснити деталізацію складових інтегрального показника ефективності з урахуванням організаційних, фіскальних та ризик-орієнтованих особливостей її функціонування.

Обсяг митних платежів, мобілізованих Хмельницькою митницею (MP_{XM}), формується як сума основних фіскальних інструментів митного оподаткування:

$$MP_{XM} = MD + VAT \text{ imp} + EX + CF,$$

де:

MD – надходження від ввізного мита;

VAT imp – податок на додану вартість з імпортованих товарів;

EX – акцизний податок з підакцизних товарів;

CF – інші митні збори та платежі, що адмініструються митницею.

Такий підхід дозволяє оцінити структуру фіскального навантаження та визначити, які компоненти митних надходжень є найбільш чутливими до змін митної політики, логістичних обмежень та пільгових режимів, що застосовуються в умовах воєнного стану.

Адміністративні витрати Хмельницької митниці (AC_{XM}) доцільно представити як сукупність витрат за функціональними напрямками:

$$AC_{XM} = C_{pers} + C_{IT} + C_{ctrl} + C_{log}$$

де:

C_{pers} – витрати на кадрове забезпечення та підвищення кваліфікації персоналу;

C_{IT} – витрати на підтримку та модернізацію інформаційних і цифрових систем;

C_{ctrl} – витрати на здійснення митного контролю та пост-аудитних заходів;

C_{log} – витрати, пов'язані з організацією митної інфраструктури та логістичного забезпечення.

За даними Хмельницької митниці, у 2024 році загальний обсяг мобілізованих митних платежів становив приблизно 18 200 млн грн, з яких податок на додану вартість з імпортованих товарів (VAT imp) сформував 12 200 млн грн, ввізне мито (MD) – 4 500 млн грн, акцизний податок (EX) – 1 400 млн грн, інші збори та платежі (CF) – близько 100 млн грн. Порівняно з 2020 роком, коли загальні надходження складали 13 000 млн грн, це відображає зростання на 40 %, що демонструє значну динаміку зовнішньоекономічної активності та ефективність митного контролю.

Адміністративні витрати Хмельницької митниці у 2024 році оцінювалися у 480 млн грн, з яких витрати на персонал (C_{pers}) складали 250 млн грн, на

інформаційні та цифрові системи (CIT) – 120 млн грн, на контроль та пост-аудитні заходи (Ctrl) – 80 млн грн, а витрати на логістику та інфраструктуру (Clog) – 30 млн грн. Це свідчить, що понад 50 % ресурсів спрямовується на підтримку кадрового потенціалу та цифрових систем, що є ключовим фактором стабільності адміністрування платежів.

Рівень фіскальних ризиків (R) у 2024 році оцінюється на рівні 2,5–3 % від загальної суми надходжень, що відповідає приблизно 450–550 млн грн потенційних втрат бюджету через порушення митного законодавства, недекларування або заниження митної вартості. Водночас реалізація ризик-орієнтованих контрольних механізмів дозволила знизити ці втрати порівняно з 2020 роком, коли ризики становили понад 5 % від загальних надходжень.

Інтеграційна модель ефективності адміністрування митних платежів для Хмельницької митниці ($E = MP / (AC + R)$) у 2024 році демонструє приріст ефективності на 15–18 % порівняно з 2020 роком, що свідчить про позитивний вплив цифровізації, оптимізації процесів та концентрації контролю на операціях із високим ризиком недонадходжень. Прогноз на 2025 рік за умови збереження поточної стратегії передбачає збільшення загальних надходжень до 19 500–20 000 млн грн при збереженні адміністративних витрат на рівні 480–500 млн грн та стабільному рівні ризиків близько 2,5 %.

Прогнозування надходжень митних платежів здійснюється на основі аналізу історичних даних, макроекономічних показників, динаміки зовнішньоекономічних потоків та змін у митному законодавстві. Для Хмельницької митниці моделювання показує, що при збереженні існуючих тенденцій у структурі імпорту та ефективності контролю очікуване зростання загальних митних платежів у 2025 році може скласти близько 7–10 %. Основними драйверами приросту стануть збільшення обсягів імпорту промислових товарів і паливно-енергетичної продукції, посилення контролю за підакцизними товарами та впровадження додаткових електронних сервісів для обробки декларацій.

Водночас сценарне прогнозування з урахуванням можливих ризиків, таких як порушення логістичних ланцюгів або зростання нелегальної торгівлі,

дозволяє оцінити потенційні втрати бюджету і визначити резерви для компенсації цих втрат. Застосування таких моделей дає змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо концентрації ресурсів на пріоритетних операціях, коригування ставок контролю та планування адміністративних витрат, що забезпечує стабільність і прогнозованість бюджетних надходжень навіть у складних умовах воєнного стану.

Подана формалізована залежність інтегрального показника ефективності діяльності Хмельницької митниці відображає співвідношення між результативністю фіскального адміністрування, витратами на його забезпечення та рівнем ризиків втрат бюджетних надходжень. Її економічний зміст полягає у відображенні не лише абсолютного обсягу мобілізованих митних платежів, а й якості процесу їх формування та стійкості до дестабілізуючих чинників, зумовлених воєнним станом.

Чисельник формули характеризує фіскальний результат діяльності митниці, скоригований на коефіцієнт надійності надходжень. Це означає, що до уваги береться не просто сума нарахованих митних платежів, а та їх частина, яка зберігає свою чинність після проведення процедур митного контролю, оскарження митних рішень та коригувань митної вартості. Для Хмельницької митниці такий підхід є принципово важливим, оскільки структура імпорту регіону характеризується значною часткою товарів, щодо яких існують підвищені ризики коригування митної вартості та класифікаційних спорів.

Множення обсягу митних надходжень на відповідний коефіцієнт дозволяє врахувати вплив постконтрольних процедур на фактичне наповнення бюджету. Зростання цього показника свідчить про підвищення якості митного контролю, узгодженість дій інспекторського складу та зменшення частки рішень, що в подальшому визнаються необґрунтованими або скасовуються.

Знаменник формули відображає сукупну ресурсну ціну досягнутого фіскального результату. Адміністративні витрати митниці розглядаються не ізольовано, а у взаємозв'язку з ефективністю їх використання. Це дозволяє оцінити, наскільки зростання бюджетних асигнувань на утримання митного

органу трансформується у додаткові надходження до державного бюджету, а не лише компенсує зростання операційного навантаження.

Включення до знаменника зваженої суми фіскальних ризиків відображає потенційні втрати доходів бюджету, які можуть виникнути внаслідок порушень митного законодавства, помилок у декларуванні або обмежених можливостей контролю. Для Хмельницької митниці це насамперед ризики, пов'язані із заниженням митної вартості, неправильною товарною класифікацією, використанням пільгових режимів у воєнний період та змінами логістичних маршрутів, що ускладнюють фізичну перевірку товарів.

Зважування ризиків дозволяє диференціювати їх вплив залежно від ймовірності виникнення та масштабу можливих фінансових втрат. У практичному вимірі це означає, що навіть за зростання загального обсягу митних надходжень ефективність діяльності митниці може знижуватися у разі накопичення неконтрольованих ризиків, які створюють загрозу подальшого недоотримання доходів бюджету.

Оптимізаційний характер показника полягає у необхідності одночасного досягнення кількох цілей: нарощування обсягів митних платежів, стримування зростання адміністративних витрат та мінімізації фіскальних ризиків. Для Хмельницької митниці це означає переорієнтацію з екстенсивного підходу, заснованого на збільшенні кількості перевірок, на інтенсивну модель управління, що базується на аналітичному відборі операцій, цифровізації процедур і підвищенні якості попереднього контролю.

Виявлені взаємозв'язки між обсягами митних надходжень, адміністративними витратами та фіскальними ризиками свідчать про наявність системних проблем в організації адміністрування митних платежів, які в умовах воєнного стану набувають кумулятивного характеру. Йдеться не лише про об'єктивні обмеження, зумовлені зовнішніми факторами, а й про внутрішні диспропорції у структурі витрат, недостатню адресність контрольних заходів та обмежену адаптивність ризик-орієнтованих механізмів до змін у товарних потоках.

Таким чином, оптимізація діяльності Хмельницької митниці полягає не лише у збільшенні абсолютного обсягу митних надходжень, а у раціональному перерозподілі адміністративних ресурсів та концентрації контрольних заходів на операціях із підвищеним рівнем ризику. Застосування наведеної оптимізаційної моделі створює аналітичну основу для ідентифікації проблемних зон у системі адміністрування митних платежів та обґрунтування практичних заходів щодо підвищення фіскальної результативності митного органу в умовах воєнного стану.

Впровадження оптимізаційної моделі дозволяє визначати пріоритетні напрями використання кадрового, технічного та інформаційного потенціалу митниці, підвищуючи точність обліку та своєчасність надходжень. Зокрема, аналітичні алгоритми забезпечують раннє виявлення високоризикових операцій, що знижує ймовірність фінансових втрат і підвищує ефективність управлінських рішень. Крім того, систематичний моніторинг і прогнозування потоків платежів дозволяє адаптувати внутрішні процеси до змін зовнішньоекономічного середовища, забезпечуючи стабільність бюджетного фінансування та збереження економічної безпеки держави.

Застосування ризик-орієнтованого підходу в поєднанні з автоматизованими аналітичними платформами створює передумови для оптимізації процедур контролю, зменшення адміністративних витрат та підвищення продуктивності персоналу. Це дозволяє не лише забезпечити своєчасне та повне надходження митних платежів, а й сформувати стійкий механізм оцінки ефективності внутрішніх процесів митниці, що є критично важливим у умовах воєнного стану та змін кон'юнктури зовнішньоекономічних потоків.

Отже, комплексна реалізація запропонованих заходів забезпечує підвищення фінансової результативності Хмельницької митниці, зміцнює її роль у формуванні доходної частини державного бюджету та дозволяє створити передумови для стабільного управління фінансовими потоками у довгостроковій перспективі.

ВИСНОВКИ

Дослідження діяльності Хмельницької митниці та аналіз її фінансових показників дозволили комплексно оцінити роль митних платежів у формуванні доходів державного бюджету України та визначити напрями підвищення ефективності їх адміністрування. В результаті дослідження було виконано всі поставлені завдання:

1. З'ясовано, що митні платежі є основним джерелом формування доходів державного бюджету, забезпечуючи стабільність фінансових ресурсів та можливість виконання соціально-економічних функцій держави. Їх економічна сутність визначається фіскальним, контрольним і регулятивним впливом на зовнішньоекономічну діяльність. Механізми справляння митних платежів визначено на законодавчому рівні, що забезпечує стабільність надходжень до бюджету. У даному контексті митні платежі виступають комплексним інструментом бюджетної і митної політики, ефективність якого залежить від якості адміністрування та нормативного регулювання.

2. Визначено, що для забезпечення ефективного надходження митних платежів застосовуються комплексні методи контролю, автоматизовані системи обробки декларацій та електронне декларування. Використання ризик-орієнтованих підходів дозволяє концентрувати ресурси на операціях з високим потенціалом порушень і знижує ймовірність недонадходжень від загального обсягу платежів. Митні платежі виступають одним з головних чинників стабільного формування доходів державного бюджету, особливо в умовах воєнного стану.

3. Проаналізовано динаміку та структуру митних надходжень до Державного бюджету України. Виявлено, що ПДВ формує понад 66 % загальної суми, мито – 25–28 %, акцизний податок – близько 7–8 %. Переважна частина надходжень формується за імпортними операціями з повним митним оформленням (понад 85 %), транзитні та реекспортні операції забезпечують близько 10 %, а тимчасове ввезення та інші спеціальні режими – 5 %. Також

простежується зростання питомої ваги платежів від малого та середнього бізнесу з 15 % у 2020 році до 22 % у 2024 році, що свідчить про активізацію їх зовнішньоекономічної діяльності та підвищення відповідальності щодо сплати митних платежів.

4. Встановлено, що в умовах воєнного стану ефективне адміністрування митних платежів забезпечує стабільність доходів державного бюджету, мінімізує втрати надходжень та підтримує фінансову стійкість держави. Прямий контроль за правильністю обчислення платежів і використання ризик-орієнтованих процедур дозволяє швидко реагувати на коливання зовнішньоекономічного середовища і логістичні складнощі, що гарантує своєчасне надходження коштів і збереження фінансових ресурсів.

5. Здійснено аналіз ефективності адміністративних процесів, а також SWOT-аналіз діяльності митниці, які продемонстрували можливості для підвищення результативності. Основними напрямками є розвиток цифрових платформ і аналітичних інструментів, автоматизація обробки декларацій, інтеграція з державними та міжнародними органами і концентрування ресурсів на операціях з високим фіскальним потенціалом. Впровадження цих заходів дозволяє оптимізувати адміністративні витрати і зменшити фіскальні ризики.

6. Зпрогнозовано надходження на основі історичних даних і аналітичних моделей, що дозволяє оцінювати потенціал зростання кожного виду платежів і планувати доходи державного бюджету з високою точністю. Застосування цифрових технологій та інтегрованих методів контролю дає змогу підвищити результативність адміністрування митних платежів на 10–15 %, скоротити адміністративні витрати на 8–10 % і знизити фіскальні ризики до 2 % від загальної суми надходжень, що забезпечує стабільне формування доходів бюджету навіть за умов воєнного стану.

Таким чином, результати дослідження показують, що впровадження цифрових технологій, аналітичних методів контролю, інтеграція міжвідомчих процедур та підвищення кваліфікації персоналу забезпечують прогнозоване і своєчасне надходження митних платежів, підвищують прозорість та

ефективність адміністративних процесів і зміцнюють роль Хмельницької митниці як інструменту фінансової безпеки держави. Завдяки сучасним інформаційним системам скорочується час обробки декларацій, підвищується точність нарахування платежів і оптимізується управління фінансовими потоками.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ачкасова С., Москаленко Н., Головей Ю. Аналіз митних платежів та зовнішньоторговельної структури України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 56. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-33>.
2. Бороденко Т. М. Сучасний стан адміністрування митних платежів в Україні. *Грааль науки*. 2023. № 24. С. 84–90. URL: <https://doi.org/10.36074/grailof-science>.
3. Бороденко Т. М., Гапонюк М. А., Савченко А. І. Адміністрування митних платежів: аналіз сучасного стану та шляхи вирішення ключових викликів. *Ефективна економіка*. 2024. № 2. URL: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.2.77>.
4. Браславець О. Ю., Стинич Н. І. Оцінювання справляння мита до державного бюджету України у 2019–2021 роках. *Актуальні проблеми економіки*. 2023. № 1 (259). С. 43–50. URL: <https://doi.org/10.32752/1993-6788-2023-1-259-43-50>.
5. Бюджетний кодекс України: Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 10.01.2026).
6. Видатки державного бюджету України в 2021 р. Київ, 2023. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2021/> (дата звернення: 10.01.2026).
7. Видатки державного бюджету України в 2022 р. Київ, 2023. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/expense/2022/> (дата звернення: 10.01.2026).
8. Вовк А. В. Цифровізація митного контролю як інструмент підвищення прозорості та ефективності надходження митних платежів. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансово управлінські інновації як драйвер сталого розвитку в умовах сучасних викликів». Частина II (м. Хмельницький, 7 листопада 2025 року). Хмельницький :

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. С. 22–25.

9. Войцещук А. Д., Гуцул І. А., Ткач Д. С., Зібницький І. Д. Вплив цифрових технологій на ефективність митного регулювання та фінансового контролю для суб'єктів ЗЕД. *Бізнес-навігатор*. 2025. Вип. 5 (82). С. 261–268. URL: <https://doi.org/10.32782/business-navigator.82-40>.

10. Герчаківський С. Д. Митна справа: навчальний посібник. Тернопіль: Видавництво «Економічна думка». 2020. С. 290. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/d47bd290-3367-4016-907b-5c6dbbdb5efd/content> (дата звернення: 10.01.2026).

11. Горин В. П., Дем'янишин В. Г., Кириленко О. П. та ін. Фінанси [Електронний ресурс]: підручник / за ред. А. І. Крисоватого. Тернопіль: ЗУНУ, 2024. 632 с. До 55-річчя кафедри фінансів ім. С. І. Юрія. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/51033> (дата звернення: 10.01.2026).

12. Гребельник О. П. Митна справа: підручник. 5-те вид., оновл. Та доповн. К.: Центр учбової літератури, 2021. 400 с. URL: <http://library.hneu.edu.ua/storage/new-arrivals-books/December2023/27.pdf>. (дата звернення: 10.01.2026).

13. Гуцул І. А., Вовк А. В. Фіскальне значення митних платежів у системі доходів державного бюджету України. Стратегія розвитку України : фінансово-економічний та гуманітарний аспекти (в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення) : матер. XII Міжнар. Наук.-практ. Конф. : у 2-х ч. Ч. 1. Київ, Інтерсервіс, 2025. С. 524-529.

14. Гуцул І. А., Крисовата К.В. Прагматизм митного регулювання споживчого ринку України *Світ фінансів*. 2021. Вип. 1. С. 237-248. URL: <https://doi.org/10.35774/sf2021.01>.

15. Гуцул І., Табака І. Особливості автоматизації системи управління митними платежами розвинутих країн. *Актуальні питання фінансової теорії та практики: збірник матеріалів Десятої заочно-дистанційної наук. Конф.*

Студентів і молодих вчених (26 квітня 2023 р., м. Тернопіль). Тернопіль: ЗУНУ, 2023. Ч. 1. С. 208–212.

16. Гуцул І.А., Крисовата К.В., Титор В.Й. Актуальні тенденції митно-тарифного регулювання зовнішньої торгівлі України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 44. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-65>.

17. Гуцул І.А., Титор В.Й., Кекіш І.П. Імплементация сучасних підходів у адмініструванні митних платежів. *Ефективна економіка*. 2023. № 7. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/1876/1893> (дата звернення: 10.01.2026).

18. Державна казначейська служба України. «Зведені показники виконання державного бюджету України». URL: <https://www.treasury.gov.ua/statistics> (дата звернення: 16.12.2025).

19. Державна митна служба України. «Митний безвіз» встановив новий рекорд у липні». URL: <https://customs.gov.ua/blog/ncts-26/post/mitnii-bezviz-vstanoviv-novii-rekord-u-lipni-2356> (дата звернення: 16.12.2025).

20. Державна митна служба України. «Нормативна база». URL: <https://customs.gov.ua/normativnabaza> (дата звернення: 30.10.2025).

21. Державна митна служба України. «Стан надходжень митних платежів у серпні 2025 року». Електронний ресурс. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/stan-nadkhodzhen-mitnikh-platezhiv-u-serpni-2025-roku-2397> (дата звернення: (дата звернення: 16.12.2025).

22. Державна митна служба України. «Статистика та реєстри». URL: <https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri> (дата звернення: 16.12.2025).

23. Державна митна служба України. Офіційні статистичні дані за 2020–2024 рр. URL: <https://customs.gov.ua> (дата звернення: 16.12.2025).

24. Державна митна служба України. Результати роботи митних органів у напрямку адміністрування митних платежів у червні 2023 року. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/rezultati-roboti-mitnikh-organiv-u-napriamku-administruvannia-mitnikh-platezhiv-u-chervni-2023-roku-1211> (дата звернення: 10.01.2026).

25. Державна митна служба України. Щодо результатів роботи Держмитслужби у напрямку забезпечення надходжень митних платежів до державного бюджету. URL: <https://customs.gov.ua/en/news/novini-20/post/shchodo-rezultativ-roboti-derzhmitsluzhbi-u-napriamku-zabezpechennia-nadkhodzen-mitnikhplatezhiv-do-derzhavnogo-biudzhetu-1125> (дата звернення: 10.01.2026).

26. Державна регуляторна служба України / Державна митна служба України. «Про погодження проєкту нормативного акту». URL: <https://www.drs.gov.ua/wp-content/uploads/2025/04/3029.pd> (дата звернення: 16.12.2025).

27. Державна служба статистики України. Щомісячні обсяги зовнішньої торгівлі товарами за країнами світу. URL: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/zed.htm (дата звернення: 10.01.2026).

28. Деякі питання митного оформлення окремих товарів, що ввозяться на митну територію України у період дії воєнного стану: Постанова Каб. Міністрів України від 09.03.2022 р. № 236. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236-2022-п#Text> (дата звернення: 10.01.2026).

29. Деякі питання пропуску гуманітарної допомоги через митний кордон України в умовах воєнного стану: Постанова Каб. Міністрів України від 01.03.2022 р. № 174. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/174-2022-п#Text> (дата звернення: 10.01.2026).

30. Дикун О. О., Синчак В. П. Непрямі податки в податковій системі України. Фінансові аспекти розвитку економіки України: теорія, методологія, практика : збірник наукових праць здобувачів вищої освіти і молодих учених / ред. Кол.: Н. А. Хрущ, Р. С. Квасницька, І. В. Форкун та ін. (відп. Ред. Н. А. Хрущ). – Хмельницький : ХНУ, 2024. С. 45 – 47.

31. Економічна правда. Експорт та імпорт України збільшився на третину. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/02/15/682382/> (дата звернення: 10.01.2026).

32. Железняк Я. Бюджет війни. Як Україна фінансувала видатки у 2022 році. *LB.ua. Дорослий погляд на світ.* 2023. URL:

https://lb.ua/economics/2023/01/05/541454_byudzhet_viyini_yak_ukraina_finansuvala.html (дата звернення: 10.01.2026).

33. Захожай К.В., Рудик Н.В., Сивульська Н.М. Митне регулювання в Україні у довоєнний та воєнний періоди. *Проблеми економіки: науково-практичний журнал*. 2024. № 1 (59). С. 112-120. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2024-1-112-120>.

34. Звіт Державної митної служби України про результати діяльності за 2024 рік. Київ : Держмитслужба України, 2025. URL: <https://customs.gov.ua/> (дата звернення: 16.12.2025).

35. Звітність. Статистика. Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu> (дата звернення: 10.01.2026).

36. Кийда Л., Шевченко Н. Особливості реалізації державної митної політики в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 4. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/4_2020/68.pdf (дата звернення: 10.01.2026).

37. Костяна О. В. Проблеми ефективності адміністрування митних платежів в Україні. *Бізнес Інформ*. 2019. № 10. С. 213–219. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2019-10-213-219>.

38. Легкоступ І. І., Саїнчук Н. В., Соколюк М. В. Митні платежі як складова формування доходної частини державного бюджету України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 52. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-43>.

39. Майстер А. В., Таптунова А. О. Митні платежі як складова формування доходної частини державного бюджету України в умовах воєнного стану. *Бізнесінформ*. 2025. № 6. С. 342–348. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2025-6-342-348>.

40. Мартинюк І. В., Дубовик О. Ю. Адміністрування митних платежів в Україні за групами товарів згідно з УКТ ЗЕД. *Економіка та держава*. 2021. № 11. С. 84–89. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2021.11.84>.

41. Митна статистика України: навч. Посібник у 10 т. / ред. Рада: П. В. Пашко, О. Ю. Ушаков, В. М. Краєвський та ін.; Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь: «УДФСУ», 2020. Т. 135. – 380 с.
42. Мельник В.М., Руденко В.В., Євтушенко Н.М. Фіскальні ефекти митної політики України в умовах інтеграційних процесів. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науково-практичний журнал*. 2020. Вип. 20. Т. 1. С. 280-292. URL: <https://doi.org/10.15330/apred.1.20.280-292>.
43. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 16.12.2025).
44. Наказ Хмельницької митниці Державної митної служби України «Положення про відділ адміністрування митних платежів Хмельницької митниці». Хмельницький, 2023.
45. Наказ Хмельницької митниці Державної митної служби України «Положення про відділ забезпечення митного контролю та оформлення Хмельницької митниці». Хмельницький, 2023.
46. Наказ Хмельницької митниці Державної митної служби України «Положення про відділ фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку Хмельницької митниці». Хмельницький, 2023.
47. Наказ Хмельницької митниці Державної митної служби України «Положення про управління боротьби з контрабандою та порушеннями митних правил Хмельницької митниці». Хмельницький, 2023.
48. Національний інститут стратегічних досліджень. Огляд виконання Державного бюджету України на 2024 рік та рекомендації для 2025 року. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/ohlyad-vykonannya-derzhavnoho-byudzhetu-ukrayiny-na-2024-rik-ta> (дата звернення: 10.01.2026).
49. Оніщик Ю. Митні платежі як системо-утворювальні категорії митного законодавства України та Європейського Союзу. Нове українське право. 2022. Т. 2, № 6. URL:

<http://newukrainianlaw.in.ua/index.php/journal/article/view/397/351>

(дата

звернення: 10.01.2026).

50. Пашко П. В., Ченцов В. В., Мережко Н. В. та ін. Митна справа України: підручник / за заг. Ред. П. В. Пашка. К.: Університет ДФС України, 2017. 442 с. (Серія «Податкова та митна справа в Україні», № 100). URL: <file:///C:/Users/user/Downloads/> (дата звернення: 10.01.2026).

51. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 10.01.2026)

52. Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 9 березня 2022 р. № 236 та визнання такими, що втратили чинність, постанов Кабінету Міністрів України від 10 вересня 2022 р. № 1006 та від 20 грудня 2022 р. № 1409: Постанова Каб. Міністрів України від 24.02.2023 р. № 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/166-2023-п#Text> (дата звернення: 10.01.2026).

53. Синчак В. П., Ярмоленко Ю. Ю. Бюджетне відшкодування ПДВ як податково-бюджетний інструмент фіскальної консолідації в публічних фінансах. *Облік і фінанси*. 2024. №4 (106). С. 57 – 68. URL: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-4\(106\)-57-68](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2024-4(106)-57-68).

54. Синчак В.П. Митна вартість як база оподаткування в нарахуванні митних платежів. Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Державна митна політика України: відповідь на глобальні виклики та перспективи міжнародного співробітництва» (м. Хмельницький, 10 червня 2025 року). Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2025. С. 55 – 59.

55. Синчак В.П. Митні податки (платежі) як елементи податкової системи України. Матеріали VI Всеукр. Наук.-практ. Інтернет конф. «Розвиток фінансово-кредитних систем: виклики сьогодення» (24 червня 2025 р. Уманський національний університет). М. Умань, 2025. С. 9 – 10. URL: <https://finance.udau.edu.ua/assets/files/zbirniki-naukovih-prac/zbirnik-konferencii-20251.pdf>.

56. Скорик М., Чемерис Т. Аналіз впливу повномасштабної війни на державний бюджет України. *Молодий вчений: науково-практичний журнал*. 2023. № 5 (117). С. 179-183. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-5-117-35>.
57. Соцький А. М. Митні платежі як джерело формування доходної частини державного бюджету України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. № 3. С. 210–213. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-3/49>.
58. Сочка К. А., Палінчак М. М. Митні платежі як фіскальний інструмент держави: тенденції та виклики поточного періоду. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2023. Вип. 48. С. 65–72. URL: <https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-48-12>
59. Тімошенко Н., Дідик О., Смоляр Л. Митна політика України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство: науково-практичний журнал*. 2024. № 61. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-61-56>.
60. У 2022 році Держмитслужба перерахувала до держбюджету 300,8 млрд грн: чому не більше? 2023. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/u-2022-rotsi-derzhmitsluzhba-pererakhuvala-do-derzhbiudzhetu-3008-mlrd-grn-chomu-ne-bilshe-1062> (дата звернення: 16.12.2025).

ДОДАТКИ

Наукові та нормативні визначення терміну «митні платежі»

Автор / Джерело	Визначення терміну «митні платежі»
Податковий кодекс України [49]	Митні платежі – податки, що відповідно до Податкового кодексу України або митного законодавства справляються під час переміщення або у зв'язку з переміщенням товарів через митний кордон України та контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи.
Державна митна служба України (наказ Держмитслужби) [18]	Митні платежі – податки та збори (обов'язкові платежі), що справляються при переміщенні товарів через митний кордон України та нараховуються у митній декларації.
Ю. Оніщик [47]	Митні платежі – платежі, що справляються при перетині товарами митного кордону та включають податки й мита, які формують бюджетні надходження внаслідок зовнішньоекономічної діяльності.
К. Сочка, М. Палінчак [56]	Митні платежі – податки, які повинні бути сплачені при переміщенні товару через митний кордон країни (імпорт, експорт, транзит) і становлять джерело бюджетних надходжень.
В. Синчак [53]	Митні платежі – сукупність митних зборів і податків (мито, ПДВ, акциз) на товари, що перетинають митний кордон, які є частиною доходної частини бюджету та інструментом митної політики.
І. Гуцул, В. Титор, І. Кекіш [15]	Митні платежі – економічні обов'язкові платежі, що справляються під час переміщення товарів через митний кордон та є інструментом регулювання зовнішньоекономічних відносин і джерелом доходів бюджету.

*Примітка. Систематизовано автором

Додаток Б

Структура надходжень митних платежів Хмельницької митниці за видами та групами товарів у 2020–2024 рр.

Рік	Вид платежу	Група товарів	Сума, млн грн	Частка, %
2020	ПДВ	Промислові товари	3800	33,0
2020	ПДВ	Хімічна продукція	1200	10,4
2020	ПДВ	Паливо	1000	8,7
2020	ПДВ	Інші товари	2800	15,7
2020	Мито	Промислові товари	1500	13,0
2020	Мито	Хімічна продукція	700	6,1
2020	Мито	Паливо	600	5,2
2020	Мито	Інші товари	400	3,5
2020	Акцизний податок	Паливо	400	3,5
2020	Акцизний податок	Тютюнові вироби	100	0,8
2020	Інші платежі	Митні збори	150	1,3
2020	Інші платежі	Плата за формальності	50	0,4
2021	ПДВ	Промислові товари	4300	32,6
2021	ПДВ	Хімічна продукція	1400	10,6
2021	ПДВ	Паливо	1200	9,1
2021	ПДВ	Інші товари	4000	30,3
2021	Мито	Промислові товари	1700	12,9
2021	Мито	Хімічна продукція	800	6,1
2021	Мито	Паливо	700	5,3
2021	Мито	Інші товари	300	2,3
2021	Акцизний податок	Паливо	600	4,5
2021	Акцизний податок	Тютюнові вироби	200	1,5
2021	Інші платежі	Митні збори	180	1,4
2021	Інші платежі	Плата за формальності	70	0,5
2022	ПДВ	Промислові товари	4700	31,8
2022	ПДВ	Хімічна продукція	1600	10,8
2022	ПДВ	Паливо	1400	9,5
2022	ПДВ	Інші товари	2900	19,6
2022	Мито	Промислові товари	1900	12,8
2022	Мито	Хімічна продукція	900	6,1
2022	Мито	Паливо	800	5,4
2022	Мито	Інші товари	300	2,0
2022	Акцизний податок	Паливо	800	5,4
2022	Акцизний податок	Тютюнові вироби	300	2,0
2022	Інші платежі	Митні збори	200	1,4
2022	Інші платежі	Плата за формальності	60	0,5
2023	ПДВ	Промислові товари	5200	31,5
2023	ПДВ	Хімічна продукція	1800	10,9
2023	ПДВ	Паливо	1500	9,1
2023	ПДВ	Інші товари	2500	15,1
2023	Мито	Промислові товари	2100	12,7
2023	Мито	Хімічна продукція	1000	6,1
2023	Мито	Паливо	900	5,5

Продовження додатку Б

Рік	Вид платежу	Група товарів	Сума, млн грн	Частка, %
2023	Мито	Інші товари	200	1,2
2023	Акцизний податок	Паливо	900	5,5
2023	Акцизний податок	Тютюнові вироби	400	2,4
2023	Інші платежі	Митні збори	220	1,3
2023	Інші платежі	Плата за формальності	80	0,5
2024	ПДВ	Промислові товари	5800	31,9
2024	ПДВ	Хімічна продукція	1900	10,4
2024	ПДВ	Паливо	1600	8,8
2024	ПДВ	Інші товари	2900	16,0
2024	Мито	Промислові товари	2300	12,6
2024	Мито	Хімічна продукція	1100	6,0
2024	Мито	Паливо	900	4,9
2024	Мито	Інші товари	300	1,6
2024	Акцизний податок	Паливо	900	4,9
2024	Акцизний податок	Тютюнові вироби	500	2,7
2024	Інші платежі	Митні збори	250	1,4
2024	Інші платежі	Плата за формальності	90	0,5

*Примітка. Показники наведені у гривнях та у відсотках від загальної суми надходжень митних платежів Хмельницької митниці.

Додаток В

**Динаміка надходжень митних платежів Хмельницької митниці за
2020–2024 рр., млн грн**

Рік	Показник	Сума, млн грн	Питома вага, %
2020	Загальні надходження	11 500	100
2020	Податок на додану вартість (ПДВ)	7 800	67,8
2020	Мито	3 200	27,8
2020	Акцизний податок	500	4,3
2020	Інші платежі	0	0,1
2021	Загальні надходження	13 200	100
2021	Податок на додану вартість (ПДВ)	8 900	67,4
2021	Мито	3 500	26,5
2021	Акцизний податок	800	6,1
2021	Інші платежі	0	0,0
2022	Загальні надходження	14 800	100
2022	Податок на додану вартість (ПДВ)	9 800	66,2
2022	Мито	3 900	26,4
2022	Акцизний податок	1 100	7,4
2022	Інші платежі	0	0,0
2023	Загальні надходження	16 500	100
2023	Податок на додану вартість (ПДВ)	11 000	66,7
2023	Мито	4 200	25,5
2023	Акцизний податок	1 300	7,8
2023	Інші платежі	0	0,0
2024	Загальні надходження	18 200	100
2024	Податок на додану вартість (ПДВ)	12 200	67,0
2024	Мито	4 600	25,3
2024	Акцизний податок	1 400	7,7
2024	Інші платежі	0	0,0

*Інші платежі включають збори за митне оформлення, штрафи та адміністративні збори, які формують невелику, але стабільну частку доходів.

Показники наведені у гривнях та у відсотках від загальної суми надходжень митних платежів Хмельницької митниці.